

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Elkövetéstől a jóvátételig
Közvetítői eljárás a közlekedési bűncselekmények tükrében

Szerző:
dr. Diseri Ágnes

Budapest, 2025. május 12.

I. Bevezető gondolatok

A mediációról vagy más néven a közvetítői eljárásról ma már elmondhatjuk, hogy a jogalkalmazók szinte minnapi munkájában megjelenően jelenetős szerepet tölt be. Csak a saját munkámat tekintve szabálysértési ügyek tekintetében, ritka alkalom az, hogy ne az lenne az első gondolatom, hogy az iratok között az eljárás alá vont személy és sértett vagy sértettek közvetítői eljárásra vonatkozó nyilatkozatát vizsgálnám meg.

Álláspontom szerint a téma jelentőségét az is jól mutatja, hogy nem csak a jogalkotók és jogalkalmazók köre mutat érdeklődést a téma iránt, de más szakma, más tudományágak képviselői is több tanulmány, kötet keretében foglalkoztak és foglalkoznak ezzel a területtel.

Ezen tanulmányok pedig nem csak a közvetítői eljárás büntetőjogi vetületeit, hanem más jogágakon belüli érvényesülését is vizsgálják elemzik, sőt előfordul, hogy a vizsgálatok nem rekednek a különböző jogterületek kereteiben, hanem azon túllépve a közvetítői eljárás társadalmi, vagy gazdasági hatásait is kutatják, vagy épp fordított szemszögből teszik meg ezt. Persze nem meglepő, hogy a közvetítői eljárás vizsgálata nem csak jogászai szemmel történik, hiszen az igazságszolgáltatás, a társadalmi és gazdasági változások, ezen területek fejlődése kéz a kézben jár, óhatatlanul hat egymásra. Ahhoz, hogy a közvetítői eljárás napjainkban betöltött szerepe érthető legyen, nélkülözhetetlen ennek a fejlődésnek az áttekintése, az alapvető fogalmak tisztázása és a hatályos szabályok ismertetése. Épp ezért a dolgozat az alapvető fogalmak meghatározásával, a közvetítői eljárás előnyeinek és az azzal kapcsolatos aggályok ismertetésével kívánja bevezetni a témát, melyet a közvetítői eljáráshoz szorosan kapcsolódó helyreállító igazságszolgáltatás történeti fejlődésének bemutatásával és a jelenleg hatályos szabályok ismertetésével kíván kibontani. Ugyanakkor a dolgozatnak elsődleges célja, hogy a közvetítői eljárást a büntetőjogi vetületein belül vizsgálja különösen figyelembe véve a büntető eljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (továbbiakban: Be.) ezen területen bevezetett változásait, azon belül is kiemelten a közlekedési bűncselekmények tükrében vizsgálni, elemezni a közvetítői eljárás elrendelhetőségének szempontjait, néhány a témához kapcsolódó saját gyakorlatomból és személyes tapasztalatomból származó példával élve.

II. A mediáció

A dolgozat első fejezetében a téma középpontjában álló mediációval, az ahhoz kapcsolódó alapfogalmakkal kívánok foglalkozni, melyet téma kibontásának első lépéseként elengedhetetlenül szükségesnek érzek, hisz, ahogy arra dr. Kiss Anna is rávilágít A resztoratív igazságszolgáltatás esélyei a XXI. század hajnalán című művében gyakoriak a fogalommeghatározások közötti összemosások, keveredések, pontatlanságok.¹

Továbbá egy átfogó képet alkotva röviden foglalkozni kívánok a mediáció előnyeivel és azzal kapcsolatban felmerülő aggályokkal.

II.1. Alapfogalmak

A mediáció azaz közvetítői eljárás egy olyan eljárást jelent, mely során a felek vitájukat egy pártatlan személy, a mediátor segítségével rendezik. Az eljárás alapja a párbeszéd, mely párbeszéd kialakítására törekszik a mediátor, aki nem a vitát hivatott eldönteni, hanem abban segít, hogy a párbeszéd eredménye, mely párbeszédre a felek nem kötelesek, nem is kötelezhetők, a probléma megoldása legyen. Épp ezért a mediációra nem lehet úgy tekinteni, mint egy igazságszolgáltatási fórumra. Szigorúan az a célja, hogy a konfliktusban érintett felek között, egy a köztük kialakult konfliktust megnyugtatóan lezáró megállapodás, egyezség jöjjön létre.²

Az egyezség tekintetében azonban érdemes ezen a ponton megjegyezni, hogy arra úgy kell tekinteni, mint egy felek között létrejött szerződésre, azonban míg polgári eljárásokban a szerződés be nem tartása eredményezheti peres eljárás megindítását, addig a büntető ügyekben ügyészi vádemelést jelent.³

Ezen a ponton szintén alapfogalomként kell foglalkoznunk, a felek egyezségéhez szorosan kapcsolódó jóvátétel kérdéskörével. A jóvátétel a tettes és áldozat között létrejött egyezség eredménye,

¹ dr. KISS Anna: A resztoratív igazságszolgáltatás esélyei a XXI. század hajnalán; Ph. D. dolgozat 5. fejezet; 2006. 14. oldal

² dr. KISS Anna: A resztoratív igazságszolgáltatás esélyei a XXI. század hajnalán; Ph. D. dolgozat 5. fejezet; 2006. 14. oldal

³ dr. KISS Anna: A resztoratív igazságszolgáltatás esélyei a XXI. század hajnalán; Ph. D. dolgozat 5. fejezet; 2006. 14. oldal

azonban itt kell hangsúlyoznunk, hogy a jóvátétel és az egyezség között nem rakható egyenlőségjel, mivel a jóvátétel az egyezség tartalmi részét jelenti. Nem egyenlő a mediációval sem, hiszen a jóvátétel a közvetítői eljárás eredményeként egy fajta teljesítést jelent.⁴

Maga a jóvátétel többféle lehet. Megnyilvánulhat valamilyen anyagi juttatásként kártérítés formájában, melyet a sértett, vagy harmadik akár jogi személy részére is juttathat a tettes. Kártérítésen túlmenően lehet egyéb anyagi szolgáltatás is, szintén a fenti személyeknek teljesítve.⁵ A jóvátétel azonban nem csak anyagi természetű teljesítés lehet, elképzelhető, hogy a felek valamilyen ajándék adásában, bocsánatkérésben vagy épp valamilyen munkavégzésben határozzák meg a jóvátétel módját. A jóvátételről tehát összességében elmondható, hogy valamely vagy konkrét, vagy nem konkrét dolognak adása, valamilyen tevékenység végzése.⁶

II.2. A mediáció előnyei

II.2.1. A párbeszéd

A felek szempontjából egy alapvető és kiemelkedő előnye a mediációnak, hogy a felek egymás elé tárhatják, elmondhatják álláspontjukat, érzéseiket a kialakult konfliktussal kapcsolatban. Ez azért is nagyon fontos mert az eddig ismeretlen állás- és nézőpontok új megvilágításba helyezhetik nem csak magát a kialakult konfliktust, de annak előzményeit, okait, sőt a jövőre nézve is feltárhatják a lehetséges kockázatokat és megoldásokat.⁷ Ezen párbeszéd lehetőséget ad a sértettnek, hogy a passzív szemlélő, tanú szerepéből aktív közreműködővé váljon és ennek a párbeszédnek a részeseként, mint partner, mint aktív szereplő vegyen részt a konfliktus megoldását célzó folyamatban. Lehetősége nyílik a sértettnek, hogy elmondja, miként érintette őt a bűncselekmény, egyúttal megismerheti a terhelt indítékait, érzelmi hátterét, azokra reagálhat, akár haragját is kifejezheti.⁸ Ez pedig egyfajta megkönnyebbülést eredményezhet a sértett lelkivilágában. A tettes szempontjából is kifejezett jelentősége a párbeszédnek, hogy szembesül a tettével, azzal, hogy kárt

⁴ dr. KISS Anna: A resztoratív igazságszolgáltatás esélyei a XXI. század hajnalán; Ph. D. dolgozat 5. fejezet; 2006. 15. oldal

⁵ dr. KISS Anna: A resztoratív igazságszolgáltatás esélyei a XXI. század hajnalán; Ph. D. dolgozat 5. fejezet; 2006. 14. oldal

⁶ dr. KISS Anna: A resztoratív igazságszolgáltatás esélyei a XXI. század hajnalán; Ph. D. dolgozat 5. fejezet; 2006. 14. oldal

⁷ ÁBRAHÁM Edit, BARINKAI Zsuzsanna, DÓSA Ágnes, HERZSOG Mária, JÁSPER András, KOVÁCS Géza, KRÉMER András, LOVAS Zsuzsanna, MOLNÁR Gábor Miklós, NAGY László, SÁRKÖZI Gabriella, SZILÁGYI András, és SZOTYORI NAGY Viktória: MEDIÁCIÓ- Közvetítői eljárások- Sáriné Simkó Ágnes szerkesztésében Budapest HVG-ORAC, 2012. 37-38. oldal

⁸ dr. KISS Anna: A resztoratív igazságszolgáltatás esélyei a XXI. század hajnalán; Ph. D. dolgozat 5. fejezet; 2006. 16. oldal

okozott másnak⁹ Lényeges a párbeszéd a terhelt szempontjából azért is, mert ő is elmondhatja tette indokait, előzményeit, érzelmi hátterét, mely körülmények ismerete akár egy más látószögbe helyezheti a sértett nézőpontjából az elkövetést. Álláspontom szerint a párbeszéddel szoros összefüggésben ezen a ponton kell beszélni a párbeszéd egyik reménybeli következményéről, az együttműködésről, a fenti párbeszéd eredményeként kialakulhat a felek között, megjelenhetnek a megoldási lehetőségek a felek között kialakult konfliktusokra.¹⁰

II.2.2. Olcsóbb és gyorsabb megoldás

A közvetítői eljárás más jogi, hatósági eljárásokhoz képest a feleknek egy olcsóbb és gyorsabb megoldást kínál. Ezek az előnyök azonban nem csak a felek, hanem a hatóságok, végső soron pedig az állam vonatkozásában is megnyilvánuló előnyök.¹¹ Ez a sértett szempontjából azt jelenti, hogy egyrészt előbb juthat sérelme jóvátételére, mint egy esetlegesen hosszadalmasabb büntetőeljárás keretében, mert a Be. 560. §-ban foglaltak alapján egyéb törvényes útra utasítja, másrészt, ha esetleg a büntetőeljárás keretében nem jut sérelme kompenzációjához, nem kell egy külön, adott esetben akár hosszadalmasabb polgári eljárás keretében, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 21. és 22. §-ra figyelemmel, az illetékről szóló 1990. évi XCIII. törvény (továbbiakban: Itv.) 39-41. §-a valamint 42. és 43. §-a szerinti eljárási illetéket, esetleg ügyvédi díjat vagy egyéb költséget is magába foglaló költségekkel számolnia.

A terhelt vonatkozásában azért is értelmezhető olcsóbb megoldásként a közvetítői eljárás, mert a büntető eljárás költségeit, bűnössége megállapítása esetén a Be. 574. §-a alapján neki kell viselnie, és e mellett egyéb költségek szintén felmerülhetnek. A gyorsabb eljárás pedig azért is lényeges szempont a terhelt szempontjából, mivel nem lebeg a feje felett annak terhe, hogy milyen következményekkel kell számolnia az elkövetett cselekmény okán.

⁹ dr. KISS Anna: A resztoratív igazságszolgáltatás esélyei a XXI. század hajnalán; Ph. D. dolgozat 5. fejezet; 2006. 16. oldal

¹⁰ ÁBRAHÁM Edit, BARINKAI Zsuzsanna, DÓSA Ágnes, HERZSOG Mária, JÁSPER András, KOVÁCS Géza, KRÉMER András, LOVAS Zsuzsanna, MOLNÁR Gábor Miklós, NAGY László, SÁRKÖZI Gabriella, SZILÁGYI András, és SZOTYORI NAGY Viktória: MEDIÁCIÓ- Közvetítői eljárások- Sáriné Simkó Ágnes szerkesztésében Budapest HVG-ORAC, 2012. 38. oldal

¹¹ ÁBRAHÁM Edit, BARINKAI Zsuzsanna, DÓSA Ágnes, HERZSOG Mária, JÁSPER András, KOVÁCS Géza, KRÉMER András, LOVAS Zsuzsanna, MOLNÁR Gábor Miklós, NAGY László, SÁRKÖZI Gabriella, SZILÁGYI András, és SZOTYORI NAGY Viktória: MEDIÁCIÓ- Közvetítői eljárások- Sáriné Simkó Ágnes szerkesztésében Budapest HVG-ORAC, 2012. 38. oldal

A közvetítői eljárásnak, mint olcsóbb lehetőségnek a hatóságok, bíróságok szempontjából is jelentősége van, hiszen adott esetben a bizonyítási eljárás során a tanúk és szakértők nyomozó hatóság előtt vagy tárgyaláson történő megjelenése a Be. 168. § (3) bekezdése, és a 199. § (1) bekezdésére figyelemmel olyan többletköltségekkel jár, melyet a Be. 168. § (3) bekezdése és 199. § (4) bekezdése alapján a bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság, vagyis az állam előlegez, és adott esetben, akár behajthatatlansága vagy az eljárás megszüntetése bizonyítottság, vagy bűncselekmény megállapítása hiányában az állam terhén is marad.

Ugyanígy a gyorsaság is lényeges szempont, mivel egyes esetekben a büntetőeljárások gyors befejezése nem lehetséges, emellett lehetőséget biztosít, hogy a jogalkalmazók a súlyosabb bűncselekményekre fordítsák figyelmüket. Ezen a ponton kell azonban megjegyeznünk, hogy a fenti szempontok nem csak a büntetőeljárásokra vonatkoztatva jelentenek előnyt, hiszen a polgári peres eljárások körében is éreztetik hatásukat azzal, hogy csökken a kártérítési perek száma.¹²

II.2.3. Diszkréció

Szintén lényeges érvként hozható fel a mediáció mellett, hogy az ott elhangzottak bizalmasan kezelendők, szemben a bírósági tárgyalással, mely a Be. 436. § (1) bekezdése alapján főszabály szerint nyilvános és csak szűk körű feltételek fennállása esetén a Be. 436. § (2) és (4) bekezdésében foglaltak alapján van lehetőség a létszám korlátozására, illetőleg a nyilvánosság kizárására. A közvetítői eljárás diszkréciója szemben a tárgyalás nyilvánosságával azért is fontos, nem csak szakmai követelmény, hanem alapelv is, mert azon túl, hogy akár a sértett akár a terhelt rokonai, ismerősei, barátai vagy ellenlábasai nem értesülhetnek egy a sértettet illetőleg terheltet érintő büntetőeljárásról és valamennyire annak részleteiről, olyan új megoldásokra, rész megoldásokra is tehetnek javaslatot, melyek csak abban az esetben számonkérhetők, ha azok bekerülnek a megállapodásukba.¹³

¹² dr. KISS Anna: A resztoratív igazságszolgáltatás esélyei a XXI. század hajnalán; Ph. D. dolgozat 5. fejezet; 2006. 17. oldal

¹³ ÁBRAHÁM Edit, BARINKAI Zsuzsanna, DÓSA Ágnes, HERZSOG Mária, JÁSPÉR András, KOVÁCS Géza, KRÉMER András, LOVAS Zsuzsanna, MOLNÁR Gábor Miklós, NAGY László, SÁRKÖZI Gabriella, SZILÁGYI András, és SZOTYORI NAGY Viktória: MEDIÁCIÓ- Közvetítői eljárások- Sáriné Simkó Ágnes szerkesztésében Budapest HVG-ORAC, 2012. 40. oldal

II.2.4. Társadalmi méregtelenítése

A közvetítői eljárás társadalom szempontjából kiemelendő előnye, hogy az igazságérzet felhasználásával feloldott konfliktusok könnyebben állítják helyre a társadalom békéjét. A mediáció útján javulhat a társadalmi kommunikáció, és növekszik az egymás iránti tolerancia, ezek útján pedig a terhelt vonatkozásában egy tényleges társadalmi reintegráció valósul meg, mely pedig csökkentheti azok számát, akik a társadalom perifériájára szorultak, továbbá fejleszti a társadalom jogi nevelését.¹⁴

II.2.5. Szakmai fejlődés

Mivel a mediációs tevékenységben résztvevőknek legalább annyira érdeke az intézmény megfelelő működése, ezért annak fejlesztése is munkájuk középpontjában áll. Ennek megvalósulása érdekében megfelelő képzési rendszer kialakítása, önszabályozás és ezáltal minőségi sztenderdek és garanciák kialakítása a cél. Érdekeség, hogy a szakma gyakorlói mennyire heterogén közeget jelentenek abból a szempontból, hogy mi az eredeti végzettségük, gyakorlatuk, mely mellett szert tettek arra a képességükre, hogy harmadik, kívülálló félként segítsék a konfliktusban álló feleket vitájuk rendezésében. Emellett a „társszakmák” úgy, mint ügyvédek, bírók, segítők, menedzserek együttműködése, támogatása is nélkülözhetetlen a siker érdekében.¹⁵

¹⁴ dr. KISS Anna: A resztoratív igazságszolgáltatás esélyei a XXI. század hajnalán; Ph. D. dolgozat 5. fejezet; 2006. 17-18. oldal

¹⁵ ÁBRAHÁM Edit, BARINKAI Zsuzsanna, DÓSA Ágnes, HERZSOG Mária, JÁSPER András, KOVÁCS Géza, KRÉMER András, LOVAS Zsuzsanna, MOLNÁR Gábor Miklós, NAGY László, SÁRKÖZI Gabriella, SZILÁGYI András, és SZOTYORI NAGY Viktória: MEDIÁCIÓ- Közvetítői eljárások- Sáriné Simkó Ágnes szerkesztésében Budapest HVG-ORAC, 2012. 42-43. oldal

III. A helyreállító igazságszolgáltatás fejlődése Magyarországon

III.1. A helyreállító szemlélet történeti gyökerei

Magyarországon a mediáció ezeréves múltra tekint vissza, hiszen már Szent István törvényeiben szerepelt a „közbenjáró”, aki olyan főúr volt, aki az elkövető és áldozat közötti jóvátétel tárgyában működött közre az egyezés részleteinek megbeszélésében.¹⁶

A jogfejlődéssel azonban az állami keretek közé helyezett jogszolgáltatás nyert teret, mely a felek számára kívülálló bírót kínált. A XIV. századra már hazánkban is a formális igazságszolgáltatás vált egyeduralkodóvá.¹⁷

Ezt követően a polgári forradalmak vívmányaként megjelent a törvény előtti egyenlőség követelménye, megszilárdultak az elkövetők jogai, kibontakozott a jogvédelem, az államok a büntetőeljárások jogi kereteinek meghatározása során büntető jogi igényük hatékony érvényesítését helyezték előtérbe. Az áldozat jogainak érvényesítése háttérbe szorult, majd csak a XX. században, a 60-as években jelentkezett ismét erőteljesen.¹⁸

III.2. A helyreállító igazságszolgáltatás átalakulása az 1990-es évek kriminológia sajátosságai okán 2007. január 1-ig

A mediáció hazai történetének fejlődése szempontjából lényeges időszaknak számít a rendszerváltás utáni időszak. A helyreállító szemlélet előtérbe kerülését olyan kriminológiai körülmények szolgálták, mint a bűnözés mértékének és struktúrájának változása, a felderítési ráta alacsony szintje, a látencia, büntetés iránti igény erősödése, áldozatok alulreprezentáltsága.¹⁹ Emellett aggasztó jelenséggént jelent meg a gyermek- és fiatalkorú elkövetők számának növekedése.²⁰ Mindez felhívta a figyelmet a büntető-igazságszolgáltatási rendszer alacsony hatékonyságára és abba az irányba hatott, hogy

¹⁶ dr. KISS Anna: A resztoratív igazságszolgáltatás esélyei a XXI. század hajnalán; Ph. D. dolgozat 5. fejezet; 2006. 91. oldal

¹⁷ FELLEGI Borbála: Út a megbékéléshez szerk.: Klopfer Judit Budapest, Napvilág Kiadó 2009. 67. oldal

¹⁸ ÁBRAHÁM Edit, BARINKAI Zsuzsanna, DÓSA Ágnes, HERZSOG Mária, JÁSPER András, KOVÁCS Géza, KRÉMER András, LOVAS Zsuzsanna, MOLNÁR Gábor Miklós, NAGY László, SÁRKÖZI Gabriella, SZILÁGYI András, és SZOTYORI NAGY Viktória: MEDIÁCIÓ- Közvetítői eljárások- Sáriné Simkó Ágnes szerkesztésében Budapest HVG-ORAC, 2012. 91. oldal

¹⁹ FELLEGI Borbála: Út a megbékéléshez szerk.: Klopfer Judit Budapest, Napvilág Kiadó 2009. 156-157. oldal

²⁰ FELLEGI Borbála: Út a megbékéléshez szerk.: Klopfer Judit Budapest, Napvilág Kiadó 2009. 158. oldal

erősíteni és központosítani kell az állami büntető hatalom szerepét. Ez párhuzamosan zajlott a demokratikus jogállam kiépítésével, melyben alapvető jogi garanciák jelentek meg. Épp ezért azonban ezen a szinten az igazságszolgáltatás még nem tudta befogadni az informálisabb eljárásokat.²¹

Az 1990-es évek végén és a 2000-es évek elején azonban néhány civil szervezet képviselője külföldi tapasztalatokat szerzett a resztoratív programokkal kapcsolatban, mely tapasztalatok alapján alakult ki a Szemtől szembe konfliktuskezelő technika, valamint létrejött a Községi Szolgáltatások Alapítványa civil szervezet.²² Az 1990-es évek végén számos program kezdte meg kísérleti jelleggel a resztoratív technikák alkalmazását, ezzel párhuzamosan 2001-ben a Partners Hungary Alapítvány koordinációjával alakult meg az Országos Mediációs Egyesület, mely a mediáció terén szakemberek és intézmények összefogására és érdekvédelmére létrejött szervezet. A 2000-es évek elején tehát több a resztoratív módszerekkel kísérletező civil program valósult meg, azonban ezek egymástól elszigeteltek maradtak, hiányzott az együttműködés és az összefogás.²³

Jelentős változást eredményezett azonban az Európai Unióhoz való csatlakozás, mely jogharmonizációs kötelezettségeket vont maga után, és melyben a resztoratív igazságszolgáltatás tekintetében az Európai Unió Tanácsának 2001. március 15-i Kerethatározata a sértett büntetőeljárásban elfoglalt jogállásáról is jelentős szerepet vállalt, emellett konkrét határidőt szabott meg a magyar jogalkotók számára a resztoratív igazságszolgáltatás hazai intézményesítésére. A 2000-es években a helyreállító igazságszolgáltatás intézményesítésében egyre jelentősebb szerepet vállalt az állam, melynek részeként 2003-tól átfogó büntetőpolitikai reform vette kezdetét, melynek célja többek közt a kettősnyomvonalú büntetőpolitika kialakítása volt. Szintén kiemelt jelentőséggel bírt a Parlament 2003-ban elfogadott Társadalmi Bünmegelőzési Nemzeti Stratégiája, mely rendszerbe foglalta a bűnmegelőzés terén kulcsfontosságú szakterületeket, tevékenységeket és feladatokat és számos ponton hangsúlyozta a helyreállító igazságszolgáltatás jelentőségét, az áldozatok védelmét, az elkövetők reintegrációját és a gyermek- fiatalok elkövetők nevelő szándékú kezelését.²⁴

²¹ FELLEGI Borbála: Út a megbékéléshez szerk.: Klopfer Judit Budapest, Napvilág Kiadó 2009. 161-162. oldal

²² FELLEGI Borbála: Út a megbékéléshez szerk.: Klopfer Judit Budapest, Napvilág Kiadó 2009. 169-171. oldal

²³ FELLEGI Borbála: Út a megbékéléshez szerk.: Klopfer Judit Budapest, Napvilág Kiadó 2009. 172-173. oldal

²⁴ FELLEGI Borbála: Út a megbékéléshez szerk.: Klopfer Judit Budapest, Napvilág Kiadó 2009. 174.175. oldal

A fentiek mellett ebben az időszakban jelentős átfogó törvénymódosító folyamat is kezdetét vette a Büntető törvénykönyvet (1978. évi IV. tv.), a Büntetésekéről és intézkedések végrehajtásáról szóló törvénykönyvet (1979. évi XI. tv.), és a Büntetőeljárásról szóló törvényt (1998. évi XIX. tv.) illetően, megjelent az Igazságügyi Hivatal, mely a Partfogó Felügyelői Szolgálat átalakításáért, ezen belül a Jogi Segítségnyújtó és Áldozatvédelmi Szolgálat kialakításáért lett felelős. Emellett jelentős jogi reformlépés a Bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény megalkotása.²⁵ A közvetítői eljárás alkalmazásának feltételeit pedig a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény fektette le.²⁶ A fenti reformokat számos elméleti, civil, állami és nemzetközi törekvés támogatta a 2000-es évek második felére a helyreállító szemlélet hazai intézményesülését.²⁷

III.3. A helyreállító igazságszolgáltatás 2007. január 1-jét követően

A büntető ügyekben alkalmazandó közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény alapján 2007. január 1-jét követően a mediáció jogilag szabályozott és országosan intézményesített szolgáltatássá vált. A 2007. január 1. napjától hatályos Be. 221/A. § (6) bekezdése alapján a mediációt, az arra kiképzett korábban pártfogó felügyelőként dolgozó szakemberek jogosultak végezni, mellyel kapcsolatban sok szakember aggályát fejezte ki hivatkozva arra, hogy ahogy számos más országban hazánkban is a civil szervezeteknek és önkéntes mediátoroknak kellene biztosítani a mediációt. Ezzel kapcsolatban azonban meg kell jegyezni, hogy ekkor Magyarország nem rendelkezett olyan civil hálózattal, amely biztosítani tudta volna egységes szervezeti formában a közvetítői tevékenységet. Emellett a gyakorlati tapasztalat hiánya az áldozatok és elkövetők közti mediáció körében is eredményezte, hogy a mediáció intézményileg az Igazságügyi Minisztérium keretein belül Igazságügyi Hivatalnál maradt, ugyanakkor a folyamatban végig nagy szerepet játszottak a civil szervezetek, úgy, mint az Országos Mediációs Egyesület.²⁸

²⁵ FELLEGI Borbála: Út a megbékéléshez szerk.: Klopfer Judit Budapest, Napvilág Kiadó 2009. 176-177. oldal

²⁶ ÁBRAHÁM Edit, BARINKAI Zsuzsanna, DÓSA Ágnes, HERZSOG Mária, JÁSPER András, KOVÁCS Géza, KRÉMER András, LOVAS Zsuzsanna, MOLNÁR Gábor Miklós, NAGY László, SÁRKÖZI Gabriella, SZILÁGYI András, és SZOTYORI NAGY Viktória: MEDIÁCIÓ- Közvetítői eljárások- Sáriné Simkó Ágnes szerkesztésében Budapest HVG-ORAC, 2012. 50. oldal

²⁷ FELLEGI Borbála: Út a megbékéléshez szerk.: Klopfer Judit Budapest, Napvilág Kiadó 2009. 178. oldal

²⁸ FELLEGI Borbála: Út a megbékéléshez szerk.: Klopfer Judit Budapest, Napvilág Kiadó 2009. 178-180. oldal

A jogszabály-véglegesítés folyamatában azonban jelentős fordulópontot jelentett, mikor 2006. decemberi parlamenti vitában mind a kormánypárti, mind az ellenzéki oldalról kezdeményezték, hogy közvetítői tevékenységet szakvizsgával rendelkező ügyvéd végezhesen, melynek eredményeként 2008. január 1-jétől a közvetítői eljárást a büntetőügyekben eljáró bíróság vagy ügyészség székhelye szerint illetékes pártfogó felügyelői szolgálat közvetítői tevékenységet végző pártfogó felügyelője, vagy pártfogó felügyelői szolgálatként kijelölt szervvel közvetítői tevékenység végzésére szerződésben álló ügyvéd folytatja le.²⁹

Érdemes még megemlíteni az Országos Mediációs Kísérleti Programot, mely 2009. március 1. és 2010. március 10. között vizsgálta a közvetítői eljárás bírósági eljárásokban való alkalmazhatóságát, és melynek kérdéséről az Országos Mediációs Munkacsoport hatástanulmányt készített. Szintén kiemelendő, hogy a Parlament 2012. július 9-én fogadta el a közvetítői törvény módosítását, mely alapján közvetítői tevékenység bírósági szervezeten belül, szakmai képzettséggel rendelkező, kijelölt bírósági titkárként végezhető, megjegyzendő, hogy ez polgári jogvitákban, első sorban családjogi jogvitákban adott lehetőséget alternatív vitarendezésre.³⁰

2007. január 1-jét követően egy új szakasza kezdődött a helyreállító igazságszolgáltatásnak, melyben kulcsfontosságú szerepe volt a fentiekén túl a 2008-ra vonatkozó cselekvési programnak, A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájának, valamint az Új Magyarország fejlesztési terv keretein belül A társadalmi megújulás operatív programnak. Emellett a szakterület elméleti szakemberei és a kapcsolódó civil szervezetek közti szorosabb együttműködés, tapasztalatcsere, partnerség is megindult, emellett a nemzetközi kapcsolatok is igen nagy hatást gyakoroltak a közvetítői tevékenység folyamatára.³¹

²⁹ FELLEGI Borbála: Út a megbékéléshez szerk.: Klopfer Judit Budapest, Napvilág Kiadó 2009. 180. oldal

³⁰ ÁBRAHÁM Edit, BARINKAI Zsuzsanna, DÓSA Ágnes, HERZSOG Mária, JÁSPER András, KOVÁCS Géza, KRÉMER András, LOVAS Zsuzsanna, MOLNÁR Gábor Miklós, NAGY László, SÁRKÖZI Gabriella, SZILÁGYI András, és SZOTYORI NAGY Viktória: MEDIÁCIÓ- Közvetítői eljárások- Sáriné Simkó Ágnes szerkesztésében Budapest HVG-ORAC, 2012. 50-51. oldal

³¹ FELLEGI Borbála: Út a megbékéléshez szerk.: Klopfer Judit Budapest, Napvilág Kiadó 2009. 182-183. oldal

IV. A közvetítői tevékenység

A közvetítői tevékenység részletes szabályait a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXVIII. törvény (továbbiakban: Bkt.) tartalmazza, melyet jelen fejezetben ismertetek. Ugyanakkor álláspontom szerint ahhoz, hogy az eljárás egésze érthető legyen a Be. 413. és 414. §-a szerinti rendelkezések ismertetése szükséges.

A közvetítői eljárás előzményeként az ügyészség az eljárást egy alkalommal, hat hónapra függeszti fel határozatban, mely határozatot közli a közvetítői eljárás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező pártfogó felügyelői szolgálattal. A Bkt. 3. § (5) bekezdése értelmében a felfüggesztő határozattal egyidejűleg a közvetítő rendelkezésére bocsátja - az e törvényben meghatározott feladatai ellátásához szükséges mértékben és időtartamban - az ügyiratokat.

Emellett az ügyészség fenti határozatát a közvetítői eljárást indítványozó vagy ahhoz hozzájáruló gyanúsítottal is közli. Ugyanígy határozatban közli az ügyészség, ha az eljárás felfüggesztését megtagadja. Fenti határozatokkal szemben panasznak van helye.³² Ezen határozattal indul meg a közvetítői eljárás (Bkt. 6. §)

(3) A gyanúsítottnak és a sértettnek a közvetítői eljárás során tett nyilatkozata az ügyben bizonyítékként nem használható fel. A közvetítői eljárás eredményét nem lehet a gyanúsított terhére értékelni.

IV.1. A közvetítő

A Bkt. 3. § (1) bekezdése szerint a közvetítői eljárást a büntetőügyben eljáró ügyészség székhelye szerint illetékes pártfogó felügyelői szolgálat közvetítői tevékenységet végző pártfogó felügyelője vagy a pártfogó felügyelői szolgálatként kijelölt szervvel - pályázat útján - közvetítői tevékenység végzésére szerződésben álló ügyvéd (a továbbiakban együtt: közvetítő) folytatja le. Meg kell jegyezni, hogy a (2) bekezdés értelmében, ha a büntetőeljárás vagy a közvetítői eljárás adatai ezt indokolják, egy ügyben több közvetítő is kijelölhető. Ez esetben a vezető közvetítőként kijelölt

³² BÁNÁTI János szerk. Belovics Ervin, Erdei Árpád: A büntetőeljárás törvény magyarázata Budapest HVG-ORAC, 2018. 500. oldal

közvetítő teljesíti az e törvényben előírt feladatokat. A közvetítő feladatát a 3. § (3) bekezdése határozza meg, mely szerint a közvetítő feladata, hogy a közvetítői eljárás során pártatlanul, lelkiismeretesen, a szakmai követelmények szerint közreműködjön a megállapodás létrehozásában. A közvetítőnek tiszteletben kell tartania az eljárásban résztvevők méltóságát, és biztosítania kell, hogy a résztvevők egymással szemben is tisztelettel járjanak el. E körben pedig a közvetítő jogosult és köteles mindazokat az adatokat megismerni, amelyek a feladatának ellátásához szükségesek azonban titoktartási kötelezettség terheli minden olyan tényre, adatra és körülményre vonatkozóan, amelyről közvetítői tevékenységével összefüggésben szerzett tudomást, mely titoktartási kötelezettség a közvetítői tevékenység megszűnése után is fennáll.

A Bkt. 4. § (1) bekezdése határozza meg azokat a kizáró okokat, melyek fennállása esetén nem járhat el az adott ügyben a közvetítő. Ezzel összefüggésben érdemes megjegyezni, hogy a kizárásról a pártfogó felügyelői szolgálat vezetője dönt, mely kizárásról szóló döntéssel szemben nincs helye jogorvoslatnak, míg a kizárás megtagadása esetén a határozat ellen a sértett és a gyanúsított az ügyészséghez panasszal élhet.

IV.2. Az eljárás és megbeszélés

A törvény 7. §-a tartalmazza a közvetítői eljárás általános szabályait. A törvény jelen szakaszában rögzíti az önkéntesség és a felek egyenlőségének elvét, mikor úgy rendelkezik, közvetítői eljárás csak a sértett és a gyanúsított önkéntes hozzájárulásával folytatható le és a sértett és a gyanúsított egyenrangú felek, az eljárás során bármikor visszavonhatják a részvételre vonatkozó hozzájárulásukat, és minden egyezsége önként kell jutniuk. Az eljárás során a sértett és a gyanúsított mellett a segítő, illetve a gyanúsított védője is részt vehet, utóbbi a közvetítői eljárásban, mint jogi képviselő vesz részt, és a büntető ügyben a védő részére adott meghatalmazás, valamint kirendelés hatálya a közvetítői eljárásra is kiterjed. Az eljárásban továbbá a sértett és a terhelt törvényes képviselőjének részvétele kötelező. Cselekvőképtelen sértett a közvetítői eljárásban nem vehet részt, helyette törvényes képviselője jár el, korlátozottan cselekvőképes kiskorú vagy a cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú sértett a közvetítői eljárásban részt vehet, de jognyilatkozat tételére, valamint a sértett és a törvényes képviselő közötti érdekellentétre a polgári jog szabályai irányadóak. Nem természetes személy sértett esetén, helyette törvényes vagy

meghatalmazott képviselője jár el abban az esetben is, ha e törvény szerint a közvetítői megbeszélés vagy a megállapodás megkötése a sértett személyes jelenlétében folytatható le. Fenti személyek mellett amennyiben a büntetőeljárás vagy a közvetítői eljárás adatai alapján az indokoltnak látszik, a közvetítő bevonhat a közvetítői eljárásba olyan személyt, aki a megállapodás létrejöttét elősegítheti. Fenti személyeken felül az anyanyelv használati jog biztosítása érdekében a közvetítői eljárásban tolmács is részt vehet.

A közvetítő a közvetítői eljárás előkészítése körében a felfüggesztő határozatnak a pártfogó felügyelői szolgálathoz, illetőleg, ha közvetítőként ügyvéd jár el, a hozzá történt érkezésétől számított tizenöt napon belül kitűzi az első közvetítői megbeszélés időpontját. A közvetítői megbeszélést rendszerint a pártfogó felügyelői szolgálat hivatali helyiségében kell megtartani, de amennyiben a közvetítő indokoltnak tartja, ettől eltérően dönthet. A közvetítő az első megbeszélés időpontjáról értesíti a sértettet, gyanúsítottat, törvényes és jogiképviselőt. A közvetítői eljárást úgy kell megszervezni, hogy azt az első közvetítői megbeszéléstől számított három hónapon belül be lehessen fejezni, és a jelentés, továbbá a megállapodásról szóló okirat a büntetőeljárás felfüggesztése határidejének letelte előtt megérkezzen az ügyészséghez. Amennyiben a sértett vagy a gyanúsított a szabályszerűen kézbesített értesítés ellenére nem jelenik meg, a közvetítő tisztázza a távolmaradás körülményeit, továbbá azt, hogy a közvetítői eljárás lefolytatásának nincs-e akadálya. Amennyiben a közvetítő eljárási akadályt nem észlel, úgy új időpontot tűz, melyen, ha a sértett vagy a gyanúsított ismételten nem jelenik meg, és ezt előzetesen, mielőtt az akadály tudomására jut, haladéktalanul, vagy ha ez már nem lehetséges, az akadály megszűnése után nyomban, alapos okkal nem igazolja, úgy kell tekinteni, mint aki a hozzájárulását visszavonta.

A közvetítői megbeszélésen a közvetítő a sértettet és a gyanúsítottat a szükséges részletességgel meghallgatja. A sértett és a gyanúsított az ügyvel kapcsolatos álláspontját szóban kifejezheti, és a rendelkezésére álló iratokat is bemutathatja. A megbeszélésre a sértett és a gyanúsított egyidejű személyes jelenlétével, de egymás távollétében kerülhet sor, ha a konfliktus feloldása ily módon is lehetséges, és tartózkodási helye vagy állapota miatt bármelyik fél a megbeszélés helyszínén megjelenni csak aránytalan nehézséggel vagy egyáltalán nem képes. Ezekben az esetekben a tartózkodási hely szerint illetékes kormányhivatal kijelölt közvetítője működik közre a megbeszélés lefolytatásában. Amennyiben a felek eltérő helyszínen vannak, úgy telekommunikációs eszköz

használatával történik jelenlétük biztosítása, mely a közvetítő engedélyével saját eszköz használatával is történhet.

A közvetítői megbeszélésről a közvetítő feljegyzést készít, melyben röviden ismerteti, hogy az eljárás menetét akként, hogy abból megállapítható legyen, hogy az eljárási szabályokat megtartották-e.

IV.3. A megállapodás

A megállapodás akkor jön létre, ha a sértett és a terhelt között a bűncselekménnyel okozott kár megtérítésében vagy a bűncselekmény káros következményeinek egyéb módon való jóvátételében azonos álláspont alakul ki. A megállapodás más jogát vagy jogos érdekét nem sértheti, jó erkölcsbe nem ütközhet.

Nem kizárt természetesen, hogy a felek ne csak egy bizonyos kialkudott összeg megfizetésében állapodjanak meg, ugyanakkor a tevékenység, amit a terhelt részére előírnak nem eredményezheti, hogy az a gyanúsított számára megaláztatással járjon. Álláspontom szerint elképzelhető olyan megállapodás, mely szerint a terhelt bizonyos ideig gondoskodik a sértettől akként, hogy - a sértett pénzén - bevásárol a sértett számára, számláit befizeti, a sértett életének megkönnyítése érdekében. Még azt sem tartom elképzelhetetlennek, hogy a terhelt házimunkát vállaljon bizonyos keretek között a sértettnél, oktassa valamire, azonban például a sértett ápolóként történő ellátása, fürdetése, a terhelt kihasználása, esetleg személyesebb kapcsolat ilyen formában való kikényszerítése lényegében visszaélést enged a sértett részéről, nem szolgálja közvetítői eljárás intézményének valós célját és sérti a terhet jogát, jogos érdekeit - fenti esetre utalva, ahol a terheltnek vőlegénye volt - rajta keresztül más jogos érdekeit.

Visszatérve a megállapodás jogszabályi hátterének ismertetésére, a megállapodás megkötésekor és aláírásakor személyesen kell jelen lennie a gyanúsítottnak, a sértettnek, a gyanúsított törvényes képviselőjének, a korlátozottan cselekvőképes kiskorú vagy a cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú sértett törvényes képviselőjének. A közvetítő a sértett és gyanúsított között létrejött megállapodásról okiratot állít ki, amelyet a sértett és a gyanúsított is aláír. Ha a személyes jelenlét biztosítása telekommunikációs eszköz útján történt, akkor a telekommunikációs jelenléttel

érintett személy a megállapodást az elkülönített helyszínen önállóan aláírja, vagy olyan szóbeli nyilatkozatot tesz, amely alkalmas annak igazolására, hogy a megállapodás tartalmát megismerte és elfogadta. A megállapodásról kiállított okirat közokirat, melyet a közvetítő haladéktalanul kézbesít a sértettnek, a gyanúsítottnak, és az ügyésznek, azonban a megállapodást tartalmazó okiraton és a közvetítői jelentésen kívül a közvetítői eljárásban keletkezett iratok abban a büntetőeljárásban, amelyben a közvetítői eljárásra sor került, bizonyítékként nem használhatók fel.

A megállapodás a közvetítői eljárás célján túlmenően joghatás kiváltására nem alkalmas, nem érinti a sértettnek azt a jogát, hogy a büntetőeljáráson kívül a bűncselekményből származó igényét bírósági, választottbírósági vagy egyéb eljárás keretében érvényesítse, és a közvetítői eljárás befejezését követően indult bírósági, választottbírósági vagy egyéb eljárásban a felek nem hivatkozhatnak a másik fél által, a vita lehetséges megoldásával összefüggésben a közvetítői eljárásban kifejtett álláspontra, javaslatra, és a másik félnek a közvetítői eljárásban tett elismerő, joglemondó nyilatkozatára.

A megállapodásnak tartalmaznia kell, hogy a gyanúsított a bűncselekménnyel okozott kárt a büntetőeljárás felfüggesztésének tartama alatt vagy a felfüggesztés kezdő időpontjától számított két éven belül egy összegben, illetve meghatározott rendszerességgel, részletekben fizeti meg, vagy más módon nyújt jóvátételt, illetve, hogy az eljárás költségeit ki viseli, mely költség azonban nem bűnügyi költség és melynek részletes szabályait a Bkt. 17-18. §-a tartalmazza.

A Be. 415. § (2) bekezdése értelmében az ügyész a megállapodást hatályon kívül helyezi, ha a megállapodás a közvetítői eljárásról szóló törvénybe ütközik és az erről szóló határozatot közli mindazokkal, akik a hatályon kívül helyezett megállapodást kötötték, valamint a közvetítővel.

Ha az ügyész a hatályon kívül helyezi a közvetítői eljárásban létrejött megállapodást, a közvetítő a már teljesített kötelezettségekre is figyelemmel, a szükséges terjedelemben ismét lefolytatja a közvetítői eljárást.

Ha az ügyész a megállapodás érkezésétől számított öt munkanapon belül nem rendelkezik a hatályon kívül helyezésről, úgy kell tekinteni, hogy a megállapodást törvényességi szempontból nem kifogásolta.

Ha a megállapodásban foglalt kötelezettség az eljárás felfüggesztésének tartama alatt nem teljesíthető, az ügyészség a felfüggesztés tartamát legfeljebb tizennyolc hónappal meghosszabbíthatja. Ha az ügyészség a felfüggesztés hat hónap elteltét követően megállapítja, hogy a feltételek fennállnak, a közvetítői eljárásban kötött megállapodás teljesítése céljából az eljárást egy alkalommal, legfeljebb a felfüggesztés kezdő időpontjától számított két évig ismét felfüggesztheti. Ha az eljárás felfüggesztésének tartama alatt a közvetítői eljárás befejeződött, és az eljárás megszüntetésének vagy más okból történő felfüggesztésének nincs helye, az ügyészség elrendeli az eljárás folytatását.

A közvetítő a közvetítői eljárás befejezését követően arról tizenöt napon belül jelentést készít, amelyet az eljárás befejezésére alapot adó okirattal együtt megküld az ügyészségnek, és ezzel egyidejűleg a megküldés tényéről írásban tájékoztatja a sértettet és a gyanúsítottat.

V. Közlekedési bűncselekmények és a közvetítői eljárás

A korábbi fejezetekben a közvetítői eljárás alapfogalmait, történeti fejlődését, különösen az 1998. évi Be. és az új Be. változásait és a BKT. vonatkozó rendelkezését vettem át, jelen fejezetben pedig a közvetítői eljárás közlekedési bűncselekményekhez való viszonyát kívánom vizsgálni.

A fejezetben a közvetítői eljárás feltételeit kívánom részletesebben átvenni, valamint ahol mód van rá, kifejezetten a közlekedési bűncselekmények szemszögéből kívánom vizsgálni a közvetítői eljárás elrendelhetőségét. Ehhez mindenekelőtt idézzük fel a jogszabály szövegét:

A Be. 412. § (1) bekezdése szerint a közvetítői eljárás a gyanúsított és a sértett megegyezését, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő, a gyanúsított, illetve a sértett indítványára, vagy önkéntes hozzájárulásukkal alkalmazható eljárás. A gyanúsított a közvetítői eljárás alapjául szolgáló hozzájárulását és indítványát védője útján is megteheti.

A (2) bekezdés alapján az ügyészség közvetítői eljárás lefolytatása céljából felfüggeszti az eljárást, ha

- a) a gyanúsított, illetve a sértett a közvetítői eljárás lefolytatását indítványozza, vagy ehhez hozzájárul,
- b) a gyanúsított a vádemelésig bűncselekmény elkövetését beismerte, és
- c) a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel
 - ca) a bűncselekmény következményeinek jóvátétele várható és
 - cb) a büntetőeljárás lefolytatása mellőzhető, vagy a közvetítői eljárás a büntetés kiszabásának elveivel nem ellentétes.

(3) Az eljárás közvetítői eljárás céljából történő felfüggesztésnek nem akadálya, ha a gyanúsított a bűncselekménnyel okozott kárt, vagyoni hátrányt, vagy a bűncselekmény elkövetési értékét részben vagy egészben már önként megtérítette, illetve a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.

V.1. A büntetőeljárás során mikor rendelhető el a közvetítői eljárás

A közvetítői eljárás feltételeinek vizsgálata során az első kérdés, amire választ kell adnunk, hogy a nyomozás mely szakaszában van lehetőség az egyezsége.³³ Figyelembe kell venni a Be. 391. § (1) bekezdés c) pontjában foglaltakat, mely szerint az ügyészség a vizsgálat során, a gyanúsított kihallgatása után a nyomozás ügyiratai alapján megvizsgálja, hogy az ügyben van-e helye közvetítői eljárás lefolytatása céljából az eljárás felfüggesztésének. Ugyanakkor a Be. 404. § (1) bekezdése szerint az ügyészség a nyomozás során bármikor közölheti a gyanúsítottal és a védővel, hogy milyen, a (2) bekezdésben meghatározott intézkedés alkalmazására vagy határozat meghozatalára lát lehetőséget abban az esetben, ha a gyanúsított a bűncselekmény elkövetését beismeri. A (2) bekezdés a) pontja alapján (2) az ügyészség közvetítői eljárás céljából az eljárás felfüggesztését, illetve a közvetítői eljárás eredményéhez képest az eljárás megszüntetését, helyezheti kilátásba, ha a felsorolt intézkedések vagy határozatok e törvényben meghatározott - a bűncselekmény elkövetésének beismerésén, illetve az együttműködésen kívüli - feltételei fennállnak. A fenti rendelkezés „nyomozás során bármikor” kifejezés azonban megtévesztő lehet, mivel azt sugallhatja, hogy a nyomozás során nem csak a vizsgálati szakban, hanem a felderítés során is helye van a közvetítői eljárásnak, ugyanakkor figyelembe véve a Be. 391. § (1) bekezdés c) pontjában foglaltakat egyértelmű, hogy azt a vizsgálat során említi a Be. Ugyanezt támasztja alá, hogy a Be. 412. § (1) bekezdés b) pontja szerint a közvetítői eljárás lefolytatása a gyanúsított beismerő vallomáshoz kapcsolódik, mely vallomástétel a vizsgálat része.³⁴

V.2. A gyanúsított és a sértett indítványa, hozzájárulása

A fejezet ezen alcímében szükséges ismertetni a Be. 413. és 414. §-ban foglaltakat:

A Be. 413. § (1) bekezdése szerint, ha a gyanúsított vagy a sértett a közvetítői eljárás lefolytatását indítványozza, vagy ehhez hozzájárul, de a közvetítői eljárás e törvényben foglalt feltételei nem

³³ BÁNÁTI János szerk. Belovics Ervin, Erdei Árpád: A büntetőeljárás törvény magyarázata Budapest HVG-ORAC, 2018. 498. oldal

³⁴ BÁNÁTI János szerk. Belovics Ervin, Erdei Árpád: A büntetőeljárás törvény magyarázata Budapest HVG-ORAC, 2018. 498. oldal

állnak fenn, az ügyészség az eljárás közvetítői eljárás céljából történő felfüggesztését határozat hozatalával megtagadja.

A (2) bekezdés alapján, ha a gyanúsított vagy a sértett a közvetítői eljárás lefolytatását indítványozza, az ügyészség gondoskodik a gyanúsított vagy a sértett hozzájárulásával kapcsolatos nyilatkozat beszerzéséről, feltéve, hogy a közvetítői eljárás e törvényben foglalt feltételei egyébként fennállnak. Az ügyészség a nyilatkozat beszerzését követően határoz az eljárás közvetítői eljárás céljából történő felfüggesztéséről vagy annak megtagadásáról.

A (3) bekezdésben foglaltak szerint, ha a sértett a gyanúsított kihallgatását megelőzően indítványozza a közvetítői eljárás lefolytatását, az ügyészség a gyanúsított kihallgatást követően gondoskodik a hozzájárulással kapcsolatos nyilatkozat beszerzéséről és a közvetítői eljárás céljából az eljárás felfüggesztéséről, vagy a közvetítői eljárás megtagadásáról.

A (4) bekezdés alapján az ügyészség az eljárás közvetítői eljárás céljából történő felfüggesztéséről vagy annak megtagadásáról rendelkező határozatát a közvetítői eljárást indítványozó, vagy ahhoz hozzájáruló gyanúsítottal és sértettel közli.

A 414. § (1) bekezdésében foglaltak szerint közvetítői eljárás lefolytatása céljából az ügyészség az eljárást egy alkalommal, hat hónapra függeszti fel.

A (2) bekezdés szerint az ügyészség az eljárást felfüggesztő határozatot a közvetítői eljárás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező pártfogó felügyelői szolgálattal is közli.

A (3) bekezdés alapján a gyanúsítottnak és a sértettnek a közvetítői eljárás során tett nyilatkozata az ügyben bizonyítékként nem használható fel. A közvetítői eljárás eredményét nem lehet a gyanúsított terhére értékelni.

A (4) bekezdés szerint a közvetítői eljárás részletes szabályait törvény állapítja meg.

Ha a közvetítői eljárás feltételei nem állnak fenn az ügyész határozattal megtagadja az eljárás felfüggesztését, míg ellenkező esetben az eljárás felfüggesztését rendeli el szintén határozatba

foglalva. Az ügyész fenti határozatokat a gyanúsítottal és a sértettel is közöli, mely határozatokkal szemben panasznak van helye. Abban az esetben, ha a feltételek fennálnak és az egyik fél indítványozza a közvetítői eljárás lefolytatását, az ügyész gondoskodik a másik fél hozzájárulással kapcsolatos nyilatkozata beszerzéséről.³⁵

Az ügyész a legfeljebb egy alkalommal hat hónapra felfüggeszti az eljárást a közvetítői eljárás lefolytatása érdekében és az ügy iratait megküldi a közvetítői eljárást lefolytató közvetítőnek, valamint közli a hatáskörrel, illetékességgel rendelkező pátfogó felügyelői szolgálattal is.³⁶

A közvetítői eljárás előnyeit számba vevő alcímben már utaltam rá, de a jelen fejezetben a Be. 414. § (3) bekezdésében foglaltakra figyelemmel érdemes kiemelni, hogy a közvetítői eljárás során tett nyilatkozatok a büntető eljárás bizonyítékként nem használhatóak fel és a közvetítői eljárás eredménye nem értékelhető a terhelt terhére.

A közvetítői eljárás szabályait rögzítő külön törvény rendelkezéseinek ismertetését már a dolgozat korábbi fejezetében megtettem, így erre a jelen fejezetben csak utalok arra, hogy a részletes szabályokat a Bkt. rögzíti.

V.3. A beismerés vizsgálata a közlekedési bűncselekmények vetületében

A Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiuma 2007. május 14. napján megtartott ülésén vitatta meg a Bkt., valamint a Btk. és Be. hozzákapcsolódó egyes rendelkezései alkalmazásával összefüggő jogértelmezési kérdéseket és a 3/2007. BK véleményt fogadta el. A vélemény a beismerés körében hangsúlyozta, hogy a beismerő vallomásnak ténybelinek és a bűnösségre is kiterjedőnek kell lennie. Fontos ezen a ponton megjegyezni, hogy a véleményt még akkor fogadta el a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiuma, mikor az 1998. évi XIX. törvény volt hatályban, és ahogy arra a dolgozat korábbi fejezetében utaltam, az 1998. évi XIX. törvény 221. § (3) bekezdés a) pontjában feltételként határozta meg a Btk. 29. §-a szerinti tevékeny megbánást. A 3/2007. BK vélemény kifejtette, hogy

³⁵ BÁNÁTI János szerk. Belovics Ervin, Erdei Árpád: A büntetőeljárás törvény magyarázata Budapest HVG-ORAC, 2018. 500. oldal

³⁶ BÁNÁTI János szerk. Belovics Ervin, Erdei Árpád: A büntetőeljárás törvény magyarázata Budapest HVG-ORAC, 2018. 500. oldal

büntetőjogi értelemben a tevékeny megbánás nem csupán a jóvátételi tevékenység, hanem a megbánás kifejtésével együtt merül ki. A csupán ténybeli beismerő vallomás és mellette a jóvátételi tevékenység (a jóvátételének vállalása és teljesítése) tartalmát tekintve valójában még nem megbánás, hanem csak egyszerű - megbánó szándék nélküli - jóvátétel. A megbánást - büntetőjogi értelemben - a bűnösség elismerésére is kiterjedő beismerő vallomás jelenti. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a fenti BK véleményt azonban a 2/2023. (VII. 5.) BK vélemény a büntetőjogi és büntető eljárásjogi tárgyú büntető kollégiumi vélemények felülvizsgálatáról ugyan nem tartotta fenn, azonban az abban foglaltak továbbra is támpontot adnak a közvetítői eljárás tekintetében.

A dolgozat az egyes közlekedési bűncselekmények tényállásait jelen fejezet alpontjaiban csak a beismerés tekintetében vizsgálja, ezért a dolgozat a tényállások ezt meghaladó részletes elemzésétől eltekint.

A következő alpontokban a beismerés tükrében a fenti feltételrendszer mentén kívánom elemezni az egyes közlekedési bűncselekményeket.

V.3.1. A közlekedési szabály beszámítható, felróható megsértése

A közlekedési szabályok általánosságban véve a vasúti, légi, vízi, valamint közúti közlekedés szabályait jelentik. Egyenként elemezve a közlekedési bűncselekményeket az alábbi megállapítások tehetők:

A közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény körében a Btk. 232. § (1) bekezdése akként fogalmaz, hogy aki közlekedési útvonal, jármű, üzemi berendezés vagy ezek tartozéka megrongálásával vagy megsemmisítésével, akadály létesítésével, közlekedési jelzés eltávolításával vagy megváltoztatásával, megtévesztő jelzéssel, közlekedő jármű vezetője ellen erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával vagy más hasonló módon más vagy mások életét vagy testi épségét veszélyezteti, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A cselekmény elkövetési tárgyai, közlekedési útvonal, jármű, üzemi berendezés vagy ezek tartozéka, közlekedési jelzés, jármű vezetője. Ezek meghatározásaihoz a vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény értelmező rendelkezései, a hagyományos vasúti rendszerek kölcsönös átjárhatóságáról szóló 103/2003. (XII. 27.) GKM rendelet I. függelékének fogalom meghatározásai, a légi közlekedésről szóló 1995. évi CXVII.

törvény fogalommeghatározásai, a Magyarország légterében és repülőterein történő repülések végrehajtásának szabályairól szóló 56/2016. (XII. 22.) NFM rendelet értelmező rendelkezései, a légiforgalmi szolgálatok ellátásának és eljárásainak szabályairól szóló 57/2016. (XII. 22.) NFM rendelet értelmező rendelkezései, a vízi közlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény értelmező rendelkezései, a víziközlekedés rendjéről szóló 57/2011. (XI. 22.) NFM rendelet fogalommeghatározásai, a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény fogalommeghatározásai, és a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (továbbiakban: KRESZ) 1. számú függelékében az úttal, közúti járművekkel és közúti forgalommal kapcsolatos fogalmak is támpontot adhatnak.

A Btk. 233. § (1) bekezdése szerint, aki a vasúti, a légi vagy a vízi közlekedés szabályainak megszegésével más vagy mások életét vagy testi épségét veszélyezteti, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A 234. § (1) bekezdése alapján, aki a közúti közlekedés szabályainak megszegésével közúton vagy közforgalom előtt el nem zárt magánúton más vagy mások életét vagy testi épségét közvetlen veszélynek teszi ki, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

235. § (1) bekezdése szerint, aki a közúti közlekedés szabályainak megszegésével másnak vagy másoknak gondatlanságból súlyos testi sértést okoz, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A Btk. 233. §-a szerinti vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése, a 234. § szerinti közúti veszélyeztetés, és a 235. §-a szerinti közúti baleset okozása bűncselekmények tényállásában szereplő „vasúti, a légi vagy a vízi közlekedés szabályai”, valamint „közúti közlekedés szabályai” a fentiekben felsorolt jogszabályokra, mint háttérjogszabályok hivatkoznak.

A Btk. 236. § (1) bekezdése szerint, aki ittas állapotban vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású úszólétesítményt vagy közúton, illetve közforgalom előtt el nem zárt magánúton gépi meghajtású járművet vezet, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A 237. § (1) bekezdés alapján, aki a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol kivételével vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású úszólétesítményt vagy közúton, illetve közforgalom elől el nem zárt magánúton gépi meghajtású járművet vezet, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A 238. § (1) bekezdése szerint, aki vasúti vagy légi jármű, gépi meghajtású úszólétesítmény vagy közúton, illetve közforgalom elől el nem zárt magánúton gépi meghajtású jármű vezetését ittas vagy bódult állapotban lévő személynek, illetve a vezetésre egyéb okból alkalmatlan személynek átengedi, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Ittas illetőleg bódult állapotban elkövetett közlekedési bűncselekmény körében közlekedési háttérjogszabályként példálózva hivatkozom a víziközlekedés rendjéről szóló 57/2011. (XI. 22.) NFM rendelet 1.02. cikkének 6. pontjára, mely szerint a hajó vezetése közben a vezető kimerült vagy bódult állapotban nem lehet. Továbbá a rendelet 1.03. cikkének 4. pontjára, mely kimondja, hogy a személyzet szolgálatban lévő tagjai, továbbá a fedélzeten tartózkodó más, a hajó vezetésében ideiglenesen részt vevő személyek, kimerült vagy bódult állapotban nem lehetnek. A KRESZ 4. § (1) bekezdés c) pontja alapján járművet az vezethet, aki a vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt nem áll, és szervezetében nincs szeszes ital fogyasztásából származó alkohol. Ugyanezen szakasz (2) bekezdése szerint a jármű vezetését az üzemben tartó nem engedheti meg, illetőleg a vezető nem engedheti át olyan személynek, aki az (1) bekezdésben meghatározott feltételeknek nem felel meg.

A Btk. 239. §-a szerint, ha a közlekedési balesettel érintett jármű vezetője a helyszínen nem áll meg, illetve onnan eltávozik, mielőtt meggyőződne arról, hogy valaki megsérült-e, illetve az életét vagy testi épségét közvetlenül fenyegető veszély miatt segítségnyújtásra szorul-e, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Közlekedési baleset bekövetkezése esetén alapvető erkölcsi kötelezettség valamennyi közlekedési ágazatban, hogy a balesettel érintett jármű vezetője, aki nem csak a balesetet okozó jármű vezetőjét jelenti, hanem mindazokat, akiket valamilyen módon közvetlenül érint, köteles megállni és

meggyőződni arról, hogy keletkezett-e sérülés vagy anyagi kár, előbbi esetben pedig köteles a tőle elvárható segítséget nyújtani.³⁷

A KRESZ 58. § (1) bekezdése szerint, a balesettel érintett jármű vezetője köteles a járművel azonnal megállni, a baleset folytán megsérült vagy veszélybe került személy részére segítséget nyújtani és az esetleges további balesetek elkerülése érdekében minden tőle telhetőt megtenni. A (2) bekezdés alapján, ha a baleset halált vagy személyi sérülést okozott, a balesetről a rendőrhatalóságot (a legközelebbi rendőrt) haladéktalanul értesíteni kell és a lehetőséghez képest gondoskodni kell a nyomok megőrzéséről; a helyszínt csak az intézkedő rendőr engedélyével szabad elhagyni. Ugyanezen szakasz (3) bekezdése alapján, ha a rendőrhatalóság értesítése a (2) bekezdésben foglalt rendelkezés értelmében nem kötelező, de valamelyik érdekelt a baleset miatt rendőri intézkedést kíván és a rendőrhatalóságot (a legközelebbi rendőrt) haladéktalanul értesíti, a balesettel érintett járművek vezetőinek a rendőri intézkedést meg kell várniuk.

Fenti példa alapján a megállási, meggyőződési és segítségnyújtási kötelezettség az egyes közlekedési ágazatokra vonatkozó rendelkezések is előírják.³⁸

Jelen alponban a beismerés körében nagy vonalakban kívántam átvenni a Btk. vonatkozó rendelkezéseit, míg a következő alponban a fenti négyes feltételrendszer köréből a bűncselekményi eredménnyel és az okozati összefüggéssel kívánok foglalkozni.

V.3.2. A bűncselekményi eredmény és az okozati összefüggés

A Btk. 232. §-a szerinti közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény eredménye más, vagy mások életének, testi épségének veszélyeztetésében merül ki, mely tehát nem feltételezi, hogy ténylegesen bekövetkezzen a baleset, elegendő a baleset veszélyének előidézése.³⁹ Továbbá nem szükséges az sem, hogy közvetlen veszély alakuljon ki, elegendő a távolabbi veszélyhelyzet előidézése, mikor a

³⁷ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 335. oldal

³⁸ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 335. oldal

³⁹ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 303. oldal

sérelem bekövetkezése valószínű, de nem feltétlenül következik be. A biztonsági előírások a különféle közlekedési ágazatokban olyan zárt rendszert képeznek, melyek a biztonság fokozása érdekében részben átfedik egymást, így bármely rendelkezés megszegése, vagy a szabályok érvényesülésének megakadályozása esetén a veszély megállapítható. Például közúti-vasúti kereszteződésekben azokat biztosító jelzőrendszer megrongálása esetén megállapítható a veszély kialakulása, vagy fény- és félsorompóval biztosított vasúti átjáró félsorompójának megrongálása abban az esetben is megvalósítja a közlekedés biztonsága elleni bűncselekményt, ha a fényorompó továbbra is hibátlanul működik.⁴⁰ A magatartás abba az esetben is tényállásszerű, ha egyetlen személy élete vagy testi épsége kerül veszélybe. Ezen a ponton azonban érdemes megjegyezni, hogy a veszélyeztetett személyek száma vagy az elkövetési magatartások halmozódása nem befolyásolja a rendbeliséget, továbbá több személy életének vagy testi épségének veszélyeztetése nem eredményezi valóságos alaki halmazat megállapítását.⁴¹

A dolgozat 6.3.1. alatt részletezett tényállás szerinti elkövetési magatartás illetőleg a jelen alpontban kifejtett eredmény között okozati összefüggésnek kell fennállnia.

Ahogy a Btk. 232. §-a szerinti bűncselekmény esetén, a Btk. 233. §-a szerinti vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése esetén is elegendő az absztrakt veszély bekövetkezése a bűncselekmény megvalósulásához. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a vasúti és vízi járművek tömegüknél, nehezebb manőverezhetőségüknél, és fékezhetőségüknél fogva nagyobb számú személy érintettségét eredményezik a veszély kialakulása tekintetében és a veszély elhárításának lehetősége is lényegesen kisebb mértékű.⁴²

Hasonlóan a Btk. 232. §-a szerinti közlekedés biztonsága elleni bűncselekményhez a vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése egyetlen ember életének vagy testi épségének veszélyeztetése esetén is megvalósul továbbá a veszélyeztetett személyek száma, valamint a közlekedési szabályszegések

⁴⁰ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 303-304. oldal

⁴¹ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 304. oldal

⁴² BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 304. oldal

száma nem befolyásolja a rendbeliséget, és nem eredményezi valóságos alaki halmazat megállapítását.⁴³

Ugyanúgy, mint a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmények esetén az elkövetési magatartás és az eredmény között okozati összefüggésnek kell fennállnia. Példának okáért nem valósul meg a légi közlekedés gondatlan veszélyeztetésének vétsége abban az esetben, ha a légiforgalmi irányító szolgálatot ellátó terheltek a két légi jármű egymáshoz való távolságának megtartására vonatkozó és az irányítókra kötelező szabályokat megszegették, de azzal okozati összefüggésben nem alakult ki a légi járművek utasainak életét vagy testi épségét veszélyeztető helyzet (BH 2001.261.).⁴⁴

A Btk. 234. §-a szerinti közúti veszélyeztetés - szemben a Btk. 232. §-a szerinti közlekedés biztonsága elleni bűncselekménnyel, valamint a Btk. 233. §-a szerinti vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése bűncselekménnyel, melyek megvalósulásához ahogy azt a fentiek szerint azt kifejtettem elegendő az absztrakt, távoli veszély kialakulása - tényállása megköveteli az élet vagy testi épség sérelmének reális lehetőségét, vagyis a „közvetlen veszély” meglétét. Tehát a bűncselekmény nem valósul meg, ha a más vagy mások életét vagy testi épségét fenyegető konkrét veszélyhelyzet nem alakul ki. (BH 2004.130.)⁴⁵

Az okozati összefüggés vonatkozásában itt is elmondható, hogy az elkövetési magatartásnak, jelen esetben a közlekedési szabályok megszegésének a közvetlen veszély kialakulásával okozati összefüggésben kell állnia. Ebből következik, hogy amennyiben az elkövető a közlekedési szabályokat szándékosan szegte meg, de a közvetlen veszélyt, vagy balesetet az elkövetőnek fel nem róható műszaki hiba okozta, nem állapítható meg a Btk. 234. §-a szerinti közúti veszélyeztetés.⁴⁶

A Btk. 235. §-a szerinti közúti baleset okozása eredmény-bűncselekmény, mely azt jelenti, hogy a bűncselekmény megvalósulásához elengedhetetlen a tényállás szerinti eredmény, azaz a súlyos testi sértés okozása még pedig akként, hogy az eredmény tekintetében az elkövetőt legfeljebb

⁴³ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 310. oldal

⁴⁴ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 311. oldal

⁴⁵ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 313. oldal

⁴⁶ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 313. oldal

gondatlanság terhelheti és az elkövetési magatartás, azaz a közúti közlekedés szabályainak megszegése okozati összefüggésben áll legalább egy személynek, a Btk. 164. § (3) bekezdése szerinti nyolc napon túl gyógyuló sérülésével.⁴⁷

A közúti baleset okozása tehát gondatlan bűncselekmény, mert, ahogy azt a 41. BK vélemény is megfogalmazta, abban az esetben, ha az elkövető szándéka terjed ki testi sértésre vagy halálra, a Btk. XV. fejezetében szabályozott bűncselekmény megállapítására kerülhet sor.⁴⁸

Az okozati összefüggés vizsgálata nélkülözhetetlen, a bűnösség megállapítását, illetve a büntetés kiszabását pedig befolyásolhatja a sértetti közrehatás is, mely abban az esetben, ha a mindkét járművezető kölcsönös szabályszegő magatartása okozta a balesetet, mindegyikük a másiknak okozott sérülésért, halálért, illetve kárért tehető felelőssé.⁴⁹

A Legfelsőbb Bíróság 6/1998. BJE határozata szerint az elsőbbségadásra kötelezett általában abban az esetben is felelősséggel tartozik az elsőbbségi szabályok megszegéséért, ha az elsőbbségre jogosult a megengedett sebességet túllépve közlekedett, azonban kizárhatja felelősségét, ha elsőbbségadási kötelezettsége szempontjából jelentős körülményeket az elsőbbségre jogosult szabályszegése miatt nem észlelte, vagy e körülmények vonatkozásában az elsőbbségre jogosult megtévesztette. Az elsőbbségre jogosult, ha a megengedett sebességet túllépve közlekedett ugyanúgy felelősséggel tartozik a közúti baleset bekövetkezéséért, kivéve, ha a jármű megengedett sebessége mellett is bekövetkezett volna a baleset, mivel ebben az esetben az okozati összefüggés hiányzik.

A Btk. 236. §-a szerinti járművezetés ittas állapotban bűncselekmény elkövetési magatartása a törvényi tényállásban felsorolt járművek ittas állapotban való vezetése.⁵⁰

A dolgozat jelen esetben is eltekint a bűncselekmény részletes elemzésétől, mivel célja a közlekedési bűncselekmények közvetítő eljárás szemszögéből történő vizsgálata, mely jelen bűncselekmény

⁴⁷ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 317. oldal

⁴⁸ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 322. oldal

⁴⁹ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 317. oldal

⁵⁰ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 324. oldal

tekintetében nem az alapeset, hanem minősített esetek, azon belül is a Btk. 236. § (2) bekezdésének a) és b) pontja szerinti minősített esetek elemzésével valósulhat meg.

A Btk. 236. §. (2) bekezdése szerinti minősített esetekkel kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy azok teljesen megegyeznek a Btk. 234. §-a szerinti közúti veszélyeztetés büntetnének minősített eseteivel, bár a büntetési tételek eltérőek és a nyolc napon belüli sérülés okozását az ittas járművezetés esetén az alapeset keretei között kell értékelni, mely a minősítést ugyan nem befolyásolja, azonban a büntetés kiszabása körében súlyosító körülményként értékelhető. Kiemelendő továbbá, hogy a minősített esetek megvalósulása abban az esetben állapítható meg, ha a Btk. 236. § (1) bekezdése szerinti bűncselekmény, vagyis az ittas állapotban történő járművezetés okozati összefüggésben áll a súlyos sérülés vagy halál bekövetkezésével.⁵¹ Maga a baleset bekövetkezése rendszerint valamely közlekedési szabály megszegésével áll közvetlen okozati összefüggésben, mely speciális közlekedési szabály megszegésének alapja az ittas állapot. Ebből következik, hogy akkor állapítható meg az okozati összefüggés, ha az elkövető ittas állapota miatt sérti meg az adott közlekedési szabályt, mely közvetlen oka a minősítő eredmény bekövetkezésének.⁵²

Az ittas állapot és közlekedési szabály megszegése közötti kapcsolattal összefüggésben a BH.2013.33. számú bírósági határozat kifejtette, hogy mivel az alkohol emberi szervezetre gyakorolt negatív hatásai köztudomásúak, ezért az külön bizonyítást nem igényel, így ittas járművezetés esetén, a megvalósított közlekedési szabályszegések rendszerint összefüggnek az ittas állapottal, hacsak az úgy egyedi körülményire, vagy a közlekedési szabályszegés sajátos jellegére tekintettel eltérő következtetés vonható le. A BH.2012.215. számú bírósági döntés a közlekedési szabályszegéssel összefüggésben mondta ki, hogy annak döntő jelentősége van, mivel olyan jellegű közlekedési szabályszegés esetén, mely erre utal, azt a következtetést kell levonni, hogy a közlekedési szabályszegést, az amiatt bekövetkező balesetet, és annak eredményét, a sérülést vagy halált az elkövető ittas állapota okozta. Ugyanakkor a BH.2008.7. számú bírósági döntés szerint nem állapítható meg okozati összefüggés az ittas állapot és a Btk. 236. § (2) bekezdése szerinti minősített esetek

⁵¹ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 327. oldal

⁵² BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 327. oldal

szerinti sérelem között, ha az például jármű műszaki meghibásodására, vagy a sértett el nem hárítható közrehatására vezethető vissza.⁵³

Fontos megjegyezni, hogy az ittas járművezetés praeterintencionális bűncselekmény, vagyis alapeste, az ittas állapotban történő járművezetés szándékos, még a minősített esetek között meghatározott eredmény tekintetében csak gondatlanság lehet a bűnösség formája.⁵⁴

A Btk. 237. §-a szerinti járművezetés bódult állapotban bűncselekmény körében külön nem szükséges kifejezni a téma szempontjából jelentőséggel bíró a bódult állapotban történő járművezetés és a baleset közötti okozati összefüggést és ahhoz kapcsolódó Btk. 237. § (2) bekezdésében felsorolt minősített esetek, mint eredmény bekövetkezését, mivel azzal kapcsolatban a Btk. 236. §-a szerinti járművezetés ittas állapotban bűncselekmény körében kifejtettek irányadóak. Ugyanakkor kiemelendő, hogy mivel a kábítószeres, kábítószernek nem minősülő kábító hatású szerek vezetési képességre gyakorolt hatása igen eltérő, mérőszámokhoz nem köthető, ezért a jogalkotó a tényállás elemeként határozta meg az e szerek befolyása alatti járművezetést, mely befolyás orvos szakértői közreműködéssel állapítható meg.⁵⁵

A Btk. 238. §-a szerinti járművezetés tiltott átengedése bűncselekmény hasonlóan a Btk. 236. §-a szerinti járművezetés ittas állapotban és a Btk. 237. §-a szerinti járművezetés bódult állapotban bűncselekményekhez a téma szempontjából a minősített esetek górcső alá vételével vizsgálandó.

A Btk. 238. § (2) bekezdése szerinti minősített esetek megfogalmazásából következik, hogy azok megállapítására akkor kerülhet sor, ha az (1) bekezdés szerinti járművek vezetése ittas, bódult vagy vezetésre egyéb okból alkalmatlan személy részére történő átengedése és a (2) bekezdés szerinti sérülés vagy halál, mint eredmény között okozati összefüggés állapítható meg, ugyanakkor mentesül a felelősség alól a minősített esetek tekintetében az átadó, ha a baleset elháríthatatlan műszaki hibára vagy a sértett magatartására vezethető vissza.⁵⁶

⁵³ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 327-328. oldal

⁵⁴ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 328. oldal

⁵⁵ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 331. oldal

⁵⁶ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 334. oldal

Amennyiben a járművezetés tiltott átengedése nyolc napon belül vagy azon túl gyógyuló sérülést okozott, azt az alapeset keretein belül kell értékelni. A minősített esetek körében pedig körültekintően kell vizsgálni, hogy az ott megfogalmazott eredmények kinek a személyében következnek be, mely kérdés a közvetítői eljárás tekintetében is lényegesnek tekintendő. Három féle eredményre lehet jutni a sérült személy vizsgálata körében. Megsérülhet az átengedő, azonban az önveszélyeztetés nem esik büntetőjogi értékelés alá. Ha a járművezető szenved el a minősített esetek szerinti sérülést, úgy az átengedő a (2) bekezdés szerint vonható felelősségre, és ugyanígy, ha kívülálló harmadik személy sérül meg. Az átvevő szemszögéből harmadik kívülálló személy tekintetében a Btk. 235., 236., vagy 237.§-a szerinti megfelelő alakzatért felel.⁵⁷

A járművezetés tiltott átengedése hasonlóan valamennyi közlekedési bűncselekményhez, praeterintencionális bűncselekmény, vagyis a minősített esetekben meghatározott súlyosabb következmények tekintetében az elkövetőt csak gondatlanság terhelheti, tehát az elkövető szándéka e súlyosabb következményekre nem terjedhet ki.⁵⁸

A Btk. 239. §-a szerinti cserbenhagyás tiszta mulasztási bűncselekmény, így a törvényi tényállásban szereplő kötelezettségek elmulasztásával befejezetté válik.⁵⁹ A magatartás tényállásszerű, ha olyan közlekedési baleset következett be, mely személyt vagy személyeket érint, és a járművek esetleges sérülése miatt emberi életet vagy testi épséget közvetlenül fenyegető veszély alakult ki, és ebből eredően a segítségnyújtásról való meggyőződéshez szükséges megállási és tájékozási kötelezettséget mulasztja el az elkövető.⁶⁰ Az elkövető tehát akkor tartozik büntetőjogi felelősséggel megállási és meggyőződési kötelezettség elmulasztása miatt, ha a balesettel összefüggésben személyi sérülés objektív lehetősége fennállt. (Legf. Bír. Bfv. II. 955/2005.) A személyi sérülés objektív lehetőségére a baleset jellegéből adódóan lehet következtetni. (BH.2007.212.) A balesettel érintett jármű vezetője a baleset következtében történt személyi sérülés lehetőségét abban az esetben vetheti el, ha a baleset kivételes körülményei erre a következtetésre reális alapot adnak.

⁵⁷ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 334. oldal

⁵⁸ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 334. oldal

⁵⁹ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 337. oldal

⁶⁰ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 336. oldal

(BH.2013.34.) Ha a személygépkocsik akár csak mérsékelt sebességgel és csekély átfedéssel is ütköznek azonban a sértetti személygépkocsi nekisodródik az út menti tartóoszlopnak, az elkövető nincs abban a helyzetben, hogy alappal arra a következtetésre jusson, hogy a személyi sérülés nem történt, vagy nem áll fenn testi épséget közvetlenül fenyegető veszély. (Kúria Bfv. II. 394/2014/5.)⁶¹

A fentiekből következik tehát, hogy a jármű vezetőjének észlelnie kell a balesetet és tisztában kell lennie azzal, hogy a balesettel összefüggésben milyen kötelezettség hárul rá. Nem zárja ki a szándékos bűnösségének megállapítását, hogy ha a fenti körülményeket azért nem érzékelte mert önhibájából eredően ittas vagy bódult állapotban volt. Ugyanakkor a jármű vezetője büntetőjogi felelősségének megállapítására szándékos bűnösség hiányában nem kerülhet sor, ha bármely objektív vagy szubjektív oknál fogva nem róható fel neki, hogy a sértett segítségre szoruló állapotát nem ismerte fel.⁶²

V.3.3. A felelősség

Ahogy arra a korábbiakban utaltam, a beismerés negyedik feltétel eleme, hogy a terhelt nem hivatkozik a felelősségre vonhatóság akadályára így például jogos védelmi helyzetre vagy végszükség fennállására. A felelősségre vonhatóság akadályak körében kizárólag példaként és érdekességgént, az eset részleteit mellőzve utalok a közlekedési ügyek körében jogos védelmi helyzet kapcsán az EBH2018. B.11. számú jogesetre, ahol a Kúria elfogadta a jogos védelemre való hivatkozást, mely akként valósult meg, hogy az I. r. terhelt gépjárművéből, gépjárműve jobb első ablakának betörésével, a gépjármű jobb első üléséről a II. terhelt által motorkerékpárján szállított személy eltulajdonította az I. r. terhelt táskáját, melynek visszaszerzése érdekében az I. r. terhelt gépjárművével követni kezdte a továbbra is motorkerékpárral közlekedő II. r. terheltet és utasát, közben gépjárművével gyorsítva szándékosan nekiütközött a motorkerékpár hátuljának. Az ütközés következtében a motorkerékpár felett a II. r. terhelt elvesztette az irányítást és nekiütközött egy forgalmi okból álló helyzetben lévő gépjárműnek, míg az I. r. terhelt gépjárművével belehaladt a szemből haladó, belső forgalmi sáv területére és nekiütközött a szemből közlekedő piros fényjelzés

⁶¹ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 336-337. oldal

⁶²BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014. 338. oldal

miatt álló helyzetben lévő gépjárműnek, mely az ütközés következtében a mögötte álló gépjárműnek ütközött. A II. r. terhelt által vezetett motorkerékpár utasa a balesetet következtében életét vesztette.

A döntés megalapozottságával persze lehet vitatkozni és megjegyezni kívánom, hogy a magam részéről a Legfőbb Ügyészség álláspontjával értek egyet, vagyis álláspontom szerint az I. r. terhelti magatartás ebben az esetben nem vonható a jogos védelem körébe, ugyanakkor mivel a dolgozat témája a közvetítői eljárás így csak a beismerés kérdéskörén belül, mint a felelősségre vonhatóság akadálya egy példaként kívántam ezzel az esettel foglalkozni.

Mivel álláspontom szerint célszerű a téma szempontjából röviden továbbiakban a felelősség elméleti kérdéseit foglalom össze.

Valamennyi büntetőeljárás fő és végső kérdése a terhelt büntetőjogi felelőssége vagy annak hiánya, melynek vizsgálata során a konkrét cselekmény diszpozíciószerűségén túl a büntetőjog általános részi feltételeinek érvényesülését is figyelembe kell venni.⁶³ A 1990-es évekig a közlekedési jogalkalmazásban az objektív jellegű eredményfelelősség uralkodott, ezt követően azonban az okozatosság oldaláról vizsgált felelősségi szemlélet lett meghatározó, mely az „objektív beszámításként” nevesített felelősségelemzési modellhez jutott el, mely felelősségelemzési modell első sorban a közlekedési bűncselekményekre vonatkozott.⁶⁴

A felelősség elemzési modell három jól elkülöníthető elemzési körben írható le. Az első lépés az objektív gondossági kötelezettség teljesítésének vagy elmaradásának a vizsgálatát jelenti. Ez azt jelenti, hogy az egyes közlekedési bűncselekmények körében az elkövetési magatartás megállapíthatóságát a közlekedési szabályszegés megtörténtét vizsgálják.⁶⁵ Az általában elvárhatótól elmaradó magatartás az objektív gondossági kötelezettség szegés megjelölést kapta.⁶⁶ Az objektív gondossági kötelezettség gyakorlati vizsgálata az átlagos teljesítés, a cselekménykori teljesítés, a

⁶³ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 193. oldal

⁶⁴ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 193-194. oldal

⁶⁵ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 196. oldal

⁶⁶ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 197. oldal

szerzett készségek és a normatív elvárás modelljén keresztül vizsgálhatók. Az átlagos teljesítések szemlélete abból indul ki, hogy a közlekedési normák az átlagos teljesítések figyelembevételével kerültek meghatározásra, a közlekedés résztvevője ezért a felelősség alól csak abban az esetben mentheti ki magát, hogy ha egyéni adottságai nem teszik lehetővé számára az átlagosnak megfelelő teljesítést, és ezen belül is abban az esetben, ha a jogalkalmazó nem rója a terhére, hogy így vett részt a közlekedésben.⁶⁷ A cselekménykori teljesítés szemlélet a cselekményt a gépjárművezető aktuális és konkrét teljesítőképességétől függően értékeli, azonban ennek reprodukálása képtelenség így bizonyítás technikailag ez a szemlélet nehezen alkalmazható, ezen túlmenően az objektív gondossági kötelezettség értelmezése és felelősség vizsgálata körében elfoglalt rendeltetése miatt felesleges is.⁶⁸ A szerzett képességek vizsgálata körében elmondható, hogy a jogalkalmazás az elvárt magatartás vizsgálatánál figyelembe veszi az illető helyismeretét, a közlekedési renddel, környezettel kapcsolatos többletinformációit.⁶⁹ A normatív elvárás körében elmondható, hogy az átlagosan gondos közlekedési résztvevővel szemben az elvárásokat normatív oldalról a közlekedési szabályok határozzák meg.⁷⁰ Ha a jogalkalmazó arra a következtetésre jut, hogy a közlekedési magatartás nem volt ellentétes a konkrét közlekedési szabállyal vagy a relatív tartalmú normatívában megjelenő általános gondossági kötelezettséggel akkor az illető büntetőjogi felelőssége nem állapítható meg.⁷¹

A második lépcső a jogalkalmazó az elkövetési magatartás és az eredmény közötti természettudományos okozati összefüggés körében vizsgálódhat.⁷² A jogalkalmazás sokáig azt a módszert alkalmazta, hogy a közlekedési esemény körében azt kereste, hogy közvetlen veszélyhelyzet kialakulása mely közlekedési szereplő szabályszegésére vezethető vissza, még akkor is, mikor több közlekedési szereplő közlekedési szabályszegése is megállapítható volt. Ezzel a gyakorlattal szakítva

⁶⁷ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 203. oldal

⁶⁸ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 204. oldal

⁶⁹ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 205. oldal

⁷⁰ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 205. oldal

⁷¹ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 206. oldal

⁷² ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 196. oldal

a Legfelsőbb Bíróság 6/1998 Jogegységi Határozata több, különböző közlekedési szabályt megszegő személy felelősségének vizsgálatát kívánta meg.⁷³

Utolsó lépésként a jogalkalmazó elvégezheti az elkövetés magatartás és az eredmény közötti okozati összefüggés jogi szempontú értékelését, mely szinten értékelhető az eredmény adekvát és inadekvát jellege, valamint az eredmény elkerülhető vagy elkerülhetetlen volta.⁷⁴ Az adekvancia körében vizsgálendő, hogy az eredmény következmény-e az elkövetési magatartásnak. Ebben a fázisban a nagyobb súlyú eredményért való felelősségeket lehet értékelni, melyek alakításában a véletlenek, vagy más személy közrehatásának is szerepe volt, és melynek eredményeként a jogalkalmazó úgy találja, hogy súlyosabb megítélésű eredményt nem célszerű és igazságos az elkövető terhére róni.⁷⁵ Az inadekvát okozati összefüggésekkel kapcsolatban meg kell jegyezni hogy a büntetőjogi felróhatóság hiányát célszerű megállapítani a végső eredmény tekintetében abban az esetben ha az az egészségügyi ellátás körében felmerült magatartás eredménye. A joggyakorlat eddig is elfogadta, hogy ha az „orvosi műhiba” a közlekedési baleset és végső eredménye közé ékelődött, akkor a közlekedési baleset okozója az eredményért nem volt felelősségre vonható.⁷⁶

A baleset elkerülhetőségével kapcsolatban kérdésként merülhet fel, hogy mit kell végső soron elkerülni, a balesetet vagy annak eredményét. A válasz pedig röviden, hogy a balesetet. A baleset elkerülhetősége műszaki szakértői kompetencia, mely során a szakértők fizikai összefüggéseket, törvényszerűségeket használnak fel, melyek természete miatt megállapításaik a bizonyítottság kategóriájába tehetők. A biológia sértő eredmény elkerülhetősége körében tett orvos szakértői megállapítások során a szakértőnek arra kell választ adnia, hogy amennyiben a baleset szabálykövető magatartás esetén is bekövetkezik, kizárható-e, hogy a ténylegessel azonos vagy azonos minőségű eredmény következik be. A biológiai folyamatok sokszínűsége okán az azonos minőségű sérülés lehetősége az orvos szakértés jelenlegi szabályai szerint egyetlen esetben sem kizárható, mely a felelősség lényeges szűkítésének irányába mutat, ezért a elégséges a baleset elkerülhetőségének

⁷³ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 207. oldal

⁷⁴ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 196. oldal

⁷⁵ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 208. oldal

⁷⁶ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 209. oldal

vizsgálata.⁷⁷ A baleset elkerülhetősége körében fontos megjegyezni, hogy egy baleset elkerülhetőségét nem csak annak a személynek a magatartása alakíthatja, akinek a vonatkozásában a közlekedési szabályszegés felróhatóságát vizsgáljuk, hanem a közlekedés más résztvevőjének magatartása is. A baleset vizsgálata során pedig a közlekedés más résztvevőjének magatartását változtatlanul kell illeszteni az elkerülési modellbe, míg balesetelhárítási lehetőségét figyelmen kívül kell hagyni.⁷⁸

Ahogy arra a 3/2007. BK vélemény is rámutatott, a közvetítői eljárás feltélrendszerében a ténybeli és bűnösségre is kiterjedő beismerés alapvető elem, így a beismerés fentiek szerinti részletes vizsgálata, elemzése, a feltételekhez kapcsolódó jogelméleti részletezés álláspontom szerint nélkülözhetetlen, ezért is teszem meg ezt a fentiek szerint a dolgozatban.

V.4. A bűncselekmény jellege, az elkövetés módja és a gyanúsított személye

A Be. 412. § (2) bekezdés c) pontjának ca) alpontja értelmében az ügyészség közvetítői eljárás lefolytatása céljából felfüggeszti az eljárást, ha a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel a büntetőeljárás lefolytatása mellőzhető, vagy a közvetítői eljárás a büntetés kiszabásának elveivel nem ellentétes.

A bűncselekmény jellege és az elkövetés módja tekintetében vizsgálandó kérdés a szabályszegés súlya, illetőleg az elkövetési mód gátlástalansága. Az elkövetett szabályszegés súlya körében másként értékelendő a közlekedési szabályok tudatos negligálása, illetve másként figyelmetlenségből eredő szabályszegés.

Ezen a ponton utalok a 38. BK. véleményre, mely kimondja, hogy a járművezetéstől eltiltás Btk. 55.§-a (1) bekezdésének a) és b) pontjára alapított alkalmazása a büntetéskiszabás céljának megvalósulása érdekében akkor indokolt, ha a közlekedési bűncselekmény elkövetési körülményeiből vagy az elkövető személyiségéből arra kell következtetni, hogy az elkövetőnek a közlekedésben

⁷⁷ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 214-215. oldal

⁷⁸ ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 215. oldal

járművezetőként való részvétele a közlekedés biztonságát, mások életét vagy testi épségét veszélyezteti, illetve ha bármely bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban az ún. mozgó bűnözés hatásos megelőzésére e büntetés kiszabása szükségesnek mutatkozik.

A közlekedési bűncselekmények körében általánosságban elmondható, hogy nem rendelhető el a közvetítői eljárás, ha járművezetéstől eltiltásnak van helye.

Ahogy azt a 38. BK. vélemény szintén kimondja, járművezetéstől eltiltás indokolt abban az esetben, ha az elkövető személyiségéből és az elkövetés körülményiből arra lehet következtetni, hogy az elkövető forgalomban való részvétele veszélyes mások életére, testi épségére, illetve e közlekedés biztonságára. Az elkövető morális fogyatékoságára lehet következtetni, ha az elvető életvitelét fegyelmezetlenség, megbízhatatlanság, erőszakosság, vagy felelőtlenség jellemzi, melyre az elkövető büntetett előéletéből lehet következtetni.⁷⁹

Gondatlan jellegű közlekedési bűncselekmény esetén is indokolhatja a járművezetéstől eltiltást, a járművezetés szabályainak tudatos megszegése, az elkövető tapasztalatlansága, vezetési képességeinek olyan hiánya, mely az elkövetőt a biztonságos járművezetésben korlátozza. Ugyanakkor nem indokolt a járművezetéstől eltiltás gondatlan jellegű vagy csekélyebb súlyú bűncselekmény esetén, illetve, ha az elkövető közlekedési előélete és közlekedési viselkedési kedvező. Továbbá nem indokolt abban az esetben sem, ha pillanatnyi figyelmetlenség vagy az adott közlekedési szituáció nem elég alapos felmérése okozza a szabályszegést, vagy az olyan közlekedési helyzetben jön létre, ahol kevésbé valószínű veszélyhelyzet kialakulása, illetve, ha a baleset előidézésében az elkövetőn kívül egyéb közreható tényezők, úgy, mint más szabálytalan közlekedése, félreérthető közúti jelzés, váratlan közlekedési nehézség is közrehatott. A bűncselekmény súlyosabb eredménye, mivel az a bűnösség mértékétől független, nem meghatározó tényező.⁸⁰

A járművezetéstől eltiltás kérdésével szabálysértési, valamint büntető nem peres eljárások keretein belül magam is gyakran foglalkozom. Civilisztikai ügyszakos kollégák gyakran emlegetik a „polgári bíró magányát”, de amikor a járművezetéstől eltiltásról kell döntenie, ami gyakran a terhelt családi életét,

⁷⁹ BELOVICS Ervin: Büntetőjog I. Általános rész szerk.: dr. Gábor Zsolt Budapest, HVG-ORAC 2018. 496. oldal

⁸⁰ BELOVICS Ervin: Büntetőjog I. Általános rész szerk.: dr. Gábor Zsolt Budapest, HVG-ORAC 2018. 496-497. oldal

megélhetését veszélyezteti, úgy érzem büntető ügyszakos bírósági titkárként is igen „magányos” vagyok. Nincs ugyanis zsinórmérték.

A járművezetéstől eltiltás kérdésében gyakorlatomból két jogesetet kívánok példaként megemlíteni: A két esetben közös, hogy azokat a szabálysértési hatóság bírálta el elsőfokú szabálysértési ügyekben eljáró hatóságként, mellyel szemben az eljárás alá vont személyek a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Szabs. tv.) 105. §-a szerinti kifogással éltek. A két esetben továbbá az is közös, hogy a szabálysértési hatóság az eljárás alá vont személyekkel szemben a Szabs. tv. 11. §-a szerinti pénzbírságot szabott ki, és a 16. § szerinti járművezetéstől eltiltást alkalmazott.

Az egyik esetben az eljárás alá vont személy 2023. június 01. napján 09 óra 59 per körüli időben az általa vezetett gépjárművel S. település, T. utcában közlekedett a Sz. utca felé, mely haladása során a V. térhez ért, és ott a T. utcáról balra kívánt bekanyarodni. A menetirány szerinti bal oldalon egymással párhuzamosan futó forgalmi sávok közül a belső forgalmi sávban érkező tehergépkocsi lemondva elsőbbségi jogáról őt átengedte volna, ezért lassan megkezdte a bekanyarodást, azonban nem biztosított elsőbbséget a menetirány szerinti bal oldalon egymással párhuzamosan futó forgalmi sávok külső forgalmi sávjában érkező gépjárműnek, mivel a tehergépkocsi takarásából nem észlelte azt, így kanyarodása során összeütköztek. A szabálysértési hatóság az eljárás alá vont személy felelősségét állapította meg a Szabs. tv. 218. §-ba ütköző és a KRESZ 31.§ (5) bekezdés minősülő elsőbbség és előzés szabályainak megsértése szabálysértés elkövetése miatt.

A másik esetben az eljárás alá vont személy 2023. december 01. napján 21 óra 50 perc körüli időben lakott területen belül a település V. B. útján közlekedett S. község irányából az általa vezetett gépkocsival. Haladása során az eljárás alá vont személy a V. B. utca és az S. utca útkereszteződéséhez érve az ott lévő balra kanyarodó forgalmi sávban állt meg, mivel az ott lévő forgalomirányító fényjelző készülék piros (tilos) jelzést mutatott részére. Ezt követően ezen forgalomirányító fényjelző berendezés zöld (szabad) jelzésére az eljárás alá vont személy megkezdte a balra kanyarodását az általa vezetett gépjárművel, mely során túl nagy gázadással indult azzal el, s járműve az útkereszteződésben jobbra kissé kitért, majd bekanyarodva a S. utca Z. település felé vezető útszakaszára irányította a gépjárművét, azonban a jármű ekkor már irányíthatatlanná vált és a

menetirányt tekintve a jobb oldali magasított útpadkára hajtott, majd az attól jobbra lévő járdán áthajtva, az attól jobbra lévő lakóingatlan kerítését átszakítva, annak kertjében került nyugalmi helyzetbe. Az eset során az eljárás alá vont személy egy utast, szállított, aki a jobb első ülésen foglalt helyet. Az eset során személyi sérülés nem történt, anyagi kár keletkezett. A fenti tényállás alapján a szabálysértési hatóság megállapította, hogy az eljárás alá vont személy a cselekményével megvalósította a 1/1975 (II.05.) KPM-BM együttes rendelet (továbbiakban: KRESZ.) 25. § (1) bekezdésébe ütköző és a Szabs. tv. 219. § (1) bekezdése szerint minősülő közúti közlekedés rendjének megzavarása szabálysértést.

Az eljárás alá vont személyek vallomásuk szerint elismerték a szabálysértés elkövetését, azonban az első esetben az eljárás alá vont személy védekezésésként előadta, hogy a tehergépkocsi vezetője lemondva az elsőbbségi jogáról, mintegy „kicsalogatta” őt a párhuzamos forgalmú útra, emellett a balesettel érintett másik személygépjármű vezetője nem vette figyelembe, hogy a vele párhuzamosan közlekedő tehergépkocsi a saját sávjában megáll, és gyorsan is hajtott így az eljárás alá vont személynek nem volt esélye elkerülni az ütközést. A második esetben műszaki hibára nem, de arra hivatkozott az eljárás alá vont személy, hogy télen, nedves úton, éjszakai látási viszonyok között, vagyis meglátása szerint nehezített közlekedési körülmények között következett be a baleset, illetőleg, hogy az általa vezetett személygépjármű műszaki adottságai számára ismeretlenek voltak, mivel kölcsönként jármű volt, mely az eljárás alá vont személy tulajdonában álló és a mindennapjaiban használt járműhöz képest, mely első kerék meghajtású, hátsó kerék meghajtású volt.

Az első esetben a bíróság arra az álláspontra jutott, hogy a párhuzamos közlekedésre alkalmas úton, azt keresztezni kívánó terhelt teljes bizonyossággal nem alapíthatta volna arra tényre azon feltételezését, hogy amennyiben a belső sávban közlekedő jármű lemond elsőbbségi jogáról, úgy a külső forgalmi sávban érkező jármű is ugyanígy le fog mondani róla. Ugyanakkor a büntetésiszabás körében értékelte azt, hogy az elsőbbségi jogáról lemondó tehergépkocsi kitakarása folytán nem érzékelte a külső forgalmi sávban érkező járművet. A második esetben a bíróság úgy ítélte meg, hogy kedvezőtlen időjárási, látási viszonyok, nedves útburkolat mellett, ismeretlen járművet az átlagosnál lényegesen fokozottabb körültekintéssel kell vezetni, így a büntetés kiszabása körében a bíróság csak személyes körülményeket tudott értékelni. Mindkét esetben közös, hogy az elkövetők fő motivációja

a tárgyalás tartása iránti kérelemmel a járművezetéstől eltiltás elkerülése volt. A személyes körülmények körében az első esetben a bíróság azt értékelte, hogy a terhelt beteg, idős, mozgásában korlátozott házastársáról egyedül gondoskodik, valamint, hogy vezetői engedélyének megszerzése óta - mely a szabálysértés elkövetésekor már ötven évet jelentett - nem követett el semmilyen közlekedési szabálysértést. A másik esetben a bíróság a terhelt azon hivatkozását, hogy megélhetéséhez van szükség vezetői engedélyére nem tudta elfogadni, mivel a terhelt elmondása szerint családi vállalkozásban dolgozott édesapjával, továbbá azt a körülményt is figyelmen kívül hagyta a bíróság, hogy fiatalabb testvérei gépjárművel történő szállítása, és ellátásra szoruló nagyszülője gépjárművel heti egy alkalommal történő meglátogatásához szükséges vezetői engedélye megléte, mivel a terhelt körülményeiből megállapítható volt, hogy ezen feladatokat nem kizárólagosan ő, és nem szükségszerűen gépjármű használatával végzi.

A vezetői engedély megtartása iránti motiváció a Be. 740. §-a szerinti büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásokban, közúti baleset okozása, ittas járművezetés esetén gyakran felmerülő motiváció: bármekkora összegű pénzbüntetést hajlandó kifizetni a terhelt, csak a járművezetéstől ne tiltsák el, mert munkájához vagy családja ellátásához van szüksége vezetői engedélyére. Ezt azért is tartom fontosnak hangsúlyozni, mivel a közvetítői eljárásra vonatkozó terhelti indítvány mögött, önmagában vagy egyéb okok mellett, de álláspontom szerint mindenképp megjelenő motiváció, hogy a terhelt a járművezetéstől eltiltás büntetést elkerülje.

Az ittas vagy bódult állapotban történő járművezetés esetén, ahogy azt a 38. BK. vélemény is kimondja, azok súlyos következményei miatt a járművezetéstől eltiltás kiszabása főszabály szerint kötelező, csak különös méltánylást érdemlő estében mellőzhető.⁸¹ Mellőzhető az eltiltás az olyan élethelyzetek megállapítása esetén, amikor váratlan és méltányolható ok készteti az alkoholt fogyasztó személyt arra, hogy a törvényi tilalom ellenére járművet vezessen. (Pl. sürgős orvosi segítség kérése vagy nyújtása, egyéb szolgálati, esetleg családi kötelezettség teljesítésének kényszere.) Itt azonban hadd említsem meg ismét példaként büntető nem peres eljárásra vonatkozó gyakorlatomat. Magam is találkoztam olyan esettel, hogy a terhelt azzal védekezett, hogy ugyan tudatában volt ittas állapotának, de édesanyja rosszul lett, ezért gépjárművel kórházba szállította.

⁸¹ BELOVICS Ervin: Büntetőjog I. Általános rész szerk.: dr. Gábor Zsolt Budapest, HVG-ORAC 2018. 498. oldal

A terhelt elmondta, hogy nem is gondolkodott el másik megoldáson, például, hogy hívhatna mentőt, vagy taxit. Ezt a magam részéről alapos védekezésnek nem tudtam elfogadni. Az ittas állapotban történő járművezetés ugyanis álláspontom szerint nemhogy egy végszükségnek tekinthető megoldás egy krízis helyzetből, hanem igen nagy kockázata egy adott esetben még nagyobb krízis helyzet előidézésének, így fenti esetben az ügyészi indítvánnyal egyezően eltiltottam a terheltet a járművezetéstől.

V.5. A sértett és a sérelem

V.5.1. A sértett

A Be. 50. §-a szerint a sértett az a természetes vagy nem természetes személy, akinek vagy amelynek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény közvetlenül sértette vagy veszélyeztette.

Az állam a büntetőhatalom kisajátításával kizorította a sértettet az eljárás irányításában betöltött szerepéből, mellyel a sértettet így a büntetőeljárás tárgyává tette, az eljárás középpontjába a terhelt került. A XX. század közepétől jelentős pozitív irányú változás vette kezdetét a sértett érdekei tekintetében. A punitív jellegű igazságszolgáltatási szemléletet, melynek középpontjában a terhelt megbüntetése állt, a restoratív vagyis a helyreállító jellegű igazságszolgáltatás váltotta fel.⁸² Ezen a ponton utalok vissza a dolgozat 2. és 3. fejezetében foglaltakra.

A 2023. július 5. napján felülvizsgálat 90. Bkv. alapján a sértett - pótmagánvádlóként - büntetőjogi igényét általában akkor érvényesítheti, ha passzív alanya a közvadra üldözendő bűncselekménynek, vagy a tényállás eredményt tartalmaz. A Btk. 4. § (2) bekezdés alapján a bűncselekmény fogalma önmagában is feltételez valamilyen jogsértést, illetve veszélyeztetést. Kétségtelen az is, hogy minden bűncselekménynek van valamilyen következménye akár a szűkebb, akár a tágabb környezetre. Mindez azonban nem jelenti, hogy minden bűncselekménynek feltétlenül van eljárásjogi (természetes, illetve jogi személy, ekként pótmagánvádlókénti fellépésre jogosult) sértettje. Ha a törvényi tényállás sem passzív alanyt, sem eredményt nem tartalmaz, akkor az adott bűncselekmény az állami, társadalmi,

⁸² BÁNÁTI János szerk. Belovics Ervin, Erdei Árpád: A büntetőeljárás törvény magyarázata Budapest HVG-ORAC, 2018. 120. oldal

vagy gazdasági rendet sérti vagy veszélyezteti, s esetleges következménye konkrét természetes, vagy jogi személyre nézve csupán áttételes. Ebben az esetben pótmagánvádnak általában nincs helye.

Ha a törvényi tényállás passzív alanyt (aki szükségképpen természetes személy) tartalmaz, akkor az őt ért sérelem egyben az eljárásjogi sértetti jogosultságot is megalapozza. Ugyanígy, ha a törvényi tényállás eredményt tartalmaz; ez esetben is (akár passzív alanyiség nélkül is) fennállhat a sértetti jogosultság, illetve a pótmagánvádlókénti fellépés lehetősége. Körültekintően kell vizsgálni, különösen utóbbi esetben, hogy a sértetti igény alapja a személyében való érintettség nélkül csupán egyszerű károsulti, vagyoni jogi érdek, avagy az adott, bűncselekménnyé nyilvánításban megtestesülő, büntetőjogi érdekhez szorosan kötődő, abban gyökerező olyan jog- vagy jogos érdekbeli sérelem, illetve veszélyeztetettség, amely az adott (természetes vagy jogi személy) sértettre konkretizált és közvetlen. Erre utal egyébként a Be. 229. § (2) bekezdése is, amikor a sértettnek „az ellene elkövetett bűncselekményre” vonatkozó iratok megismerésének lehetővé tételét írja elő. A kizárólag károsulti, vagyoni jogi érdek, illetve igény érvényesítésének ugyanis nem feltétele a bűnösség megállapítása, a pótmagánvád pedig nem a polgári jogi igény érvényesítésének újabb útja, hanem a büntetőigény érvényesítésének korrekciós eszköze. Ezért a vádindítványban felrótt bűncselekmények esetében mindig külön-külön, konkrét törvényi tényállásonként vizsgálandó, hogy pótmagánvádnak, ekként a sértett általi büntetőigény érvényesítésének helye van-e. Ennek eredményeként dönthető el ugyanis, hogy az adott bűncselekmény esetében a vád jogosulttól származik-e.

Fentiekből is következik, hogy mindig körültekintő vizsgálatot igényel, hogy a sértett személyéhez közvetlenül kötődő sérelemről van-e szó mely személyes érintettség hiányában kizárólag károsulti, vagyoni jogi érdekről lehet beszélni.

A sértett vonatkozásában még két lényeges kérdést kell vizsgálni: az egyik a több sértett kérdése, még a másik a sértetti jogutódlás. Több sértett esetén sem kizárt a közvetítői eljárás, de a tevékeny megbánás érdekében a közvetítői eljárásnak valamennyi sértett vonatkozásában eredményesnek kell lennie.

A sértetti jogutódlás tekintetében a Be. 52. § (1) bekezdésében foglaltakból kell kiindulni: ha a sértett akár a büntetőeljárás megindítása előtt, akár azután meghal, helyébe hozzátartozója, törvényes

képviselője vagy a sértett által jogszabály, illetve szerződés alapján eltartott személy léphet, és a polgári jogi igény érvényesítését kivéve gyakorolhatja a sértettet megillető jogokat, ideértve a magánvádlóként, vagy pótmagánvádlóként történő fellépést, és vonatkozik rá az 51. § (6) bekezdés b) pontjában meghatározott kötelezettség. A (2) bekezdés szerint több fellépésre jogosult személy esetén az érintettek kijelölhetik maguk közül a sértetti jogokat gyakorló személyt. Megegyezés hiányában az a személy gyakorolhatja a sértett jogait, aki az eljárásban elsőként fellépett.

V.5.2. A sérelem

A közvetítői eljárás tekintetében mindig lényeges kérdés, hogy van-e jóvá tehető sérelem. A sértett és jóvá tehető sérelem kérdése a dolgozat gondolatmenetében ugyan az utolsó helyen, ugyanakkor egyáltalán nem utolsó sorban kapott helyet. Ismét szabálysértési ügyekkel kapcsolatos gyakorlattal hozakodnék elő példaként. Meg kell azonban jegyeznem, hogy szabálysértéses ügyekben leggyakrabban tulajdon elleni szabálysértések körében merül fel a mediáció lehetőségének kérdése, és nem egy laklommal előfordul, hogy az előkészítő eljárás folytatására kell felhívni az előkészítő eljárást lefolytató szervet, mivel nem állapítható meg, hogy ki volt a sértettje a szabálysértésnek, vagy nem sikerült megfelelően beazonosítani a sértettet. A részletesség szándéka nélkül egy esetben az eljárás alá vont személy egy ingatlan beltéri burkolására használt, a szabálysértés elkövetésekor már leszerelt állapotban lévő fa burkoló elemeket tulajdonított el jogtalanul. Az ingatlan egykori bérelője szereltette fel a burkoló elemeket, és elmondása alapján szóbeli megállapodást kötött az ingatlan tulajdonosával, hogy a burkoló elemeket a tulajdonos a bérleti szerződés lejártával megvásárolja, azonban azokat nem fizette ki a bérelőnek, így az ingatlan egykori bérelője és tulajdonosa között az iratok tartalma alapján polgári peres eljárás indult, mely lényeges előkérdése volt a bíróság álláspontja szerint szabálysértés sértettje személyének megállapítása körében, hiányában ugyanis már önmagában az sem állapítható meg, hogy egyáltalán kinek kell nyilatkozatot tenni a polgári jogi igény és a közvetítői eljárás kérdésével kapcsolatban.

A sértett személyének, és a sérelem meglétének pontos, kétséget kizáró meghatározása tehát olyan lényeges kérdése a közvetítői eljárásnak, melynek hiányában álláspontom szerint az egyéb feltételek vizsgálata a közvetítői eljárás körében teljesen felesleges.

VI. Záró gondolatok

Ahogy azt dolgozatomban bevezetésében is hangsúlyoztam álláspontom szerint a közvetítői eljárás már önmagában is lényeges és sok kérdést felvető része a jogalkalmazásnak, és ahogy arra a dolgozat is igyekszik rámutatni a közlekedési büntető ügyekben is számos további figyelemre méltó kérdést vet fel. Sajnálatos módon saját gyakorlatomban nagyon ritkán találkozok vele, szabálysértési ügyekben egy alkalommal fordult elő, - az is tulajdon elleni szabálysértés kapcsán indult ügyben - hogy felfüggesztettem az eljárást közvetítői eljárás lefolytatása céljából, míg büntető nem peres ügyekben már, csak egy alkalommal találkoztam olyan esettel, hogy az ügyész megtagadta az eljárás felfüggesztését.

Összességében álláspontom szerint megállapítható, hogy a közvetítői eljárásnak a dolgozat által is részletezett és körültekintően vizsgálandó feltételrendszer mentén van létjogosultsága és jövője a büntető eljárás és azon belül is közlekedési büntetőügyek körében is.

Irodalomjegyzék

- dr. KISS Anna: A resztoratív igazságszolgáltatás esélyei a XXI. század hajnalán; Ph. D. dolgozat 5. fejezet; 2006.
- FELLEGI Borbála: Út a megbékéléshez szerk.: Klopfer Judit Budapest, Napvilág Kiadó 2009.
- ÁBRAHÁM Edit, BARINKAI Zsuzsanna, DÓSA Ágnes, HERZSOG Mária, JÁSPER András, KOVÁCS Géza, KRÉMER András, LOVAS Zsuzsanna, MOLNÁR Gábor Miklós, NAGY László, SÁRKÖZI Gabriella, SZILÁGYI András, és SZOTYORI NAGY Viktória: MEDIÁCIÓ- Közvetítői eljárások- Sáriné Simkó Ágnes szerkesztésében Budapest HVG-ORAC, 2012.
- ENYEDI László, dr. FÜLÖP Ágnes, dr. MELEGH Gábor, RADVÁNYINÉ Novotny Olga, dr. VARGA Tibor: Közlekedési büntetőjog szerk.: dr. Szentpétery Petronella, Budapest, HVG-ORAC, 2008.
- BELOVICS Ervin: Büntetőjog I. Általános rész szerk.: dr. Gábor Zsolt Budapest, HVG-ORAC 2018.
- BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös rész szerk.: Busch Béla Budapest HVG-ORAC, 2014.
- BÁNÁTI János szerk. Belovics Ervin, Erdei Árpád: A büntetőeljárás törvény magyarázata Budapest HVG-ORAC, 2018.

Hivatkozott joganyag

- A büntető eljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény
- A közvetítői tevékenység részletes szabályait a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény
- A büntető eljárásról szóló 2017. évi XC. törvény
- A Büntető Törvényről szóló 2012. évi C. törvény
- A közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény
- A légi közlekedésről szóló 1995. évi CXVII. törvény
- A vízi közlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény
- A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény
- A hagyományos vasúti rendszerek kölcsönös átjárhatóságáról szóló 103/2003. (XII. 27.) GKM rendelet
- A Magyarország légterében és repülőterein történő repülések végrehajtásának szabályairól szóló 56/2016. (XII. 22.) NFM rendelet
- A légiforgalmi szolgálatok ellátásának és eljárásainak szabályairól szóló 57/2016. (XII. 22.) NFM rendelet
- A víziközlekedés rendjéről szóló 57/2011. (XI. 22.) NFM rendelet
- A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (továbbiakban: KRESZ)